

T.B.M.M

DDC:
YER: 74-2460
YIL:
CLT:
KSM:
KOP:
DEM: 74-4568

KÜTÜPHANESİ

Zaman

75 kr

B. M. M.
Kütüphanesi

Es. No. : *1942 - 817*

Romiz : *M.M - 469*

کتاب - لی مرحومک الشیخ

ایکینچی دفعه او ادرق
علی رضا افندی مضمعدیسینده طبع اولندی

۱۲۸۶

❁ بسم الله الرحمن الرحيم ❁

الحمد لله الذى جعل العقل حجة فى خلقه وايد
السرع به فيما يفرق بين الباطل وحقه . و الصلوة
و السلام على محمد المبعوث بالنقل المعجز الفاضل
و العقل الكامل . وعلى آله وصحبه ما دار المباحث
فى محافل الافاضل . (وبعد) اول آفرينشدين برو
ميان ارباب دانشده عقل ايله نقل توأمان ومعقول
ومنفقول فرسين رهان كى ايدوكى مسلم ومعارج
يقينه يه مسلك برهان مدارج وسلم اولغله بحث ونظر
واديلرنده مقول عليه جمهور و مرجع اليه هرا مورد
بعض ناس وسواس خناس اغوا سييله طريق
برهانى قويوب چهل و حماقتدن ظنيات ووهميات

ایله برهانه معارضه قصدین ایدوب برقاج مسئله ده
 نزاع وتعصب باطل مرضنه مبتلا اولوب سلفده
 یکن تعصب جنکری کی بوار باب حماقتک باطل
 جدالری قتاله مؤدی اولغه آرقالمشیدی. اکابناء
 نزاع اولتان مسئله لرده طریق برهانی بیان ایچون
 براییکی سطر تسوید اولنوب اسمنه * میزان الحق
 فی اختیار الاحق * دینلدی تاکه عامه نزاع وجدال
 ماده سی ندر ونه مقوله ثمره بی منج اولور بیله لر.
 وحاققت وادیلرندن دونوب قوری غوغا ذن فارغ
 اولار. بس بو مختصر بر مقدمه ونیجه مجب اوزره
 مرتبدر.

* مقدمه علوم عقلیه لزومی بیاننده در *
 طالب حقه معلوم اوله که علم بنسرتعلق کرک موجود
 کرک معدوم مجهول مطلقدر. اول جانبه ذهن
 توجه ایلمز موجود دخی مطلق ماده دن مستغنی
 اولورسه اول مقوله ادوره ملق مباحثه علم الهی
 دیرلر. فروعی چوقدر. باحثی یا حکیم یا متکلم در.
 وموجود ذهنده ماده دن مستغنی خارجه مادهیه
 محتاج اولورسه اکا متعلق با حشه علم ریاضی

دیرلر . اصولی درت قسدر . عسدد و هیئت
وهندسه وموسیقی فنلری . وهر برنت نیجه فروعی
واردر . موجودهم خارجهده وهم ذهنسده مطلق
مادهیه محتاج اولسه اومقوله امور مبا حنه
علم طبیعی دیرلر . بو علمك دخی فروعی چوقدر .
س جمله علوم نظریه وعالوم عقلیه بواقسامدن
خارج دکلدر . وبونلرده فکر ونظر طریقیه بحسب
اوتوب فکرده خضادن عصمت مصلحتی ایچون
قانون استدلال ونظری تدوین ایدوب نامنه
(علم میزان وعلم منطق) دیدیلر میزان ومعیار
علومدر . علامه سید شریف جرجانی قولنجه
بعالم که علمنی بو وزن ومعیار ایله عیار ایلیه آنک
علمنه اعتداد واعتبار بو قدر اول اجلدن اکثر
محققین وجوبنه ذاهب اولدیلر . وعلم منطق
مقصود بالذات دکلدر مقاصدی تحصیله وسیله
وآندر مبداء فطرتدن بری طوایف وایم بیننده
قرار داده علوم ضروریه وحقیقیه ویرهانیه در بو ذکر
اولمان محتایق اشیا علملر بدرکتب منزله وعلوم
شرعیه مبا حثی علوم مذکور . مسائلی ایله اکثر

موادده اجتماع و اتفاق ایدوب مواد متعددده افتراق
واقع اولسندر . اول اجلدن ملت نصرانیه دخی
فلسفیا تی ردایتدیله . لکن اهل اسلام لطافت ایله
جواب یازوب مطلق ردایتدیله . اهل اولان
اول ماده لری ییلور اما علوم شرعیه که بوعصرده
مراد علوم اسلامییه در . خالی دکل یا مقصود
بالذات اوله یا آتی تحصیل و سیله اوله . وسیله به
علوم آلیه و علوم ادبییه و علوم عربییه دیرلر
زبرا مقصود بالذات دکلدر . و ادب درس بالذات
و ادب نفس بالواسطه اکه موقوفدر . و الفاظ
عربییه دن بحث ایدر . بونک اقسامی موضوعات
کابلرنده یازلدوغی اوزره اون ایکی اولق مشهوردر
مقصود بالذات دخی موضوعاتی ایله بربرندن تمیز
اولنور . موضوعی کلام الله ایسه علم تفسیر و علم
قرآندر فروعی ایله . کلام رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم ایسه علم حدیثدر فروعی ایله . ایکسندن
و آنره راجع اموردن مستنبط اولوب صددی
صرفی اعتقاده متعلق ایسه علم کلامدر . نهایت
متأخرین مباحث حکمییه بی بوعلمه خلط ایتدیله .

علامه سعدالدین شرح مقاصدده « مصنفیندن
چوق کسنه آنوکه فرجه بولدقلری ایچون »
دینسندر . واکر صرف اعتقاد اولیوب عمله متعلق
ایسه اصول و فروعی و سائر اقامت فرع ترغیب
و ترهیب علملیدر . سابقا مذکور اولدوغی اوزره
علوم عقلیه و علوم حکمیه بو علمله تداخل ایتسندر .
اول علملردن بی بهره اولان بو علمله دخی تمام مرتبه
واقف اوله مز . بوندن صکره خلق آراسنده شایع
اولان انکار اصلنه کله لم . صدر اسلامده صحابه
کرام حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمدن
اخذ و روایت ایندکلی کتب و سنته نسبت ایدوب
قواعد اسلامیه رسوخ و استحکام بولدن غیری
علمله سعی تجویز ایتدیلر . منع بابنده عظیم
سدتار کوسر دیلر . حتی حضرت عمر رضی الله عنه
مصر و اسکندریه فتحنده نیجه بیک جلد یونان
کتابلری یاقدردی . زیرا اوله اولسه خلق کتاب الله
و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم حفظندن
قالب آتلا یله مسغول اولورلردی . و قواعد
اسلامیه بومرتبه رسوخ و استحکام بولمزدی .

صدر اولده آنلر اول مصلحتی کوردیلر. صدر
 نائیده وئاننده تابعین و مجتهدین راویلر وایتنی
 تدوین ایدوب اصول و فروع قاعده سی اوزره ادله
 شرعیه دن احکام الهیه یی استنباط ایدوب
 یازدیلر و جز دیلر علوم اسلامییه تدوین اولثوب
 بر طریق ایله خلل کلمدن مصون و مضبوط قئندقدن
 صکره اهل اسلام اکا برلی کوردیلر که سلفک
 منعی بو مصلحت ایچون ایدی محذور بر طرف
 قئلوب مصلحت بتدی «اهل اسلام حقایق
 اشیا علمنی بلك مهمدر» دبوینی امیه و آل عباس
 عصر ل نده عاوم اوائل کابلین ترجمه و تعریب
 ایتدیلر فطرت سلیمه و عقول مستقیمه اصحابی
 هر عصرده آنلری اوقیوب تحصیلدن خالی اولمادیلر
 سمیت تئیریر و تحقیقه حکمت ایله شریعت یانسی
 جمع ایدن محفلرک اثری هر عصرده مشهور و معتبر
 اولوب رواج بولدی علمای اعلامدن و محققیندن
 امام غزالی و امام فخر رازی و علامه عضد الدین
 و اتباعی و قاضی بیضاوی و علامه شیرازی
 و قطب الدین رازی و سعد الدین تفتازانی

وسید شریف جرجانی و آنراک اتباعند
 علامه جلال دواتی و شاگردی مقام تحقیق
 و تدقیق واصل اولوب باکنز بر فنده و مذکور
 یکی بیجه خالی الذهن کسند لر صدر اولند و بری
 مصلحت رافع اولان منع روایلیس کوروب حجر
 حاسد کی تقلید محضه ضو کوک فاندی اندی
 تدبر و دلاحضه اتمیس رد وانکار اندی فلسفه
 بخاری دیو ذمه مبتلا اولوب بری کوکی بلزجاهل
 لیکن عالم نکندی « اولم بنظر وافی ملکوب است و اب
 و اذرض » تهدندی فو لا غنه کرم و اب زدن
 و اذلا که نضری بقر کی کوز الله بافق صندی
 دولت عثماید او ائندن مر حوم جنت مسکن
 سادسان سلیمان خان زمانه کانجه حکمت ابه
 سر بعت نعلیلر بنی جمع ایلین محققه استهارد
 اندی ابوانفتح سلطان محمد خان مدارس مائید بنا
 ابوب « قانون اوزره سفلی اولنه » دیو و فقیه سنده
 دد و حاسیه تبرید و شرح مو افق در سلیر
 تعیین ایلندی صکره کلنلر « بر در سلر فلسفیاتدر »
 دیو قالد ر و ب هداید و اکل در سلری او فو مغی

معتون کوردی. یا سکرزاکا اقتصار نامعتول او نمعه
 زدنفسفات ونه هدا به واکمل فالدی. بوزنکنه
 رومده سوق علمه کسانکوب اهلی انفراضه فرس
 او نمعه بعض نکارد ه اکراد دارنده بریقانون اوزره
 سعل ایدن طالب لک مبتدی لری رومد کوب عظیم طفره
 صتار اولدی آلمری کوروب عصر مزده بعتر
 دیوان حکمت طائی اولوب حقیردخی انشاءدا کر
 ومدا رسیده استعداد اصحابی طلبه بی سسترات
 انلاضونی ترغیب ایدونی کبی حقائق اسیا ضعی
 نه صسته ترغیب ایدوب یورساله ده دخی وهست
 وجهه سنه بصیحت ایچون بر فاح مواد ذکر
 و ایراد ایدم تا که مطلق علم زانده اولانی مهمل مکر
 تحصیله سعی ایده لر البته بر عمده لازم اولور
 علمت ضروری اولماز دم وانکار ایلیمه لر زیر ابر
 اسکار اول نسته دن بعد و حرمانه سبدر

* ماده اولی *

مفتی مهندس الله غفره مهندس فتواسیدر
 برکسنه طولی و عرضی و عمقی درت ذراع بریت
 حفرا تکه آخری سکرز آتیه به استیجار ایدوب

* ۱۰ *

اول دخی طولی و عرضی و عقی ایکی ذراع بر بئر
 حفرا یلدی درت آخه استدی فتوا ایتر دیلر
 هندسه بلزمفتی «درت آخه حقیر» دیدی مفتی
 مهندس «حق بر آخه در» دیو فتوا و یردی حق دخی
 بودر زرا ایکی ذراع بر درت ذراع بئرک نمیدر

* ماده نایه *

قضی مهندس ایلله غیر مهندس حکمیدر
 برکسنه طولی و عرضی بوز ذراع اولق اوزره
 برترلابی آخره بع ایلوب تسلیم محنده طولی
 و عرضی الیسر ذراع ایکی ترلا و یردی آرا زنده
 نزاع واقع اولوب برقاضی یه واردیلر که هندسه
 بلزدی «حق بودر» دیو حکم ایلدی صکره
 برقاضی مهندس بولوب دعوا بی دکلندیلر «نصف
 حقیر» دیدی حق دخی بودر بونلرک اصلنی
 بئرک مراد ایدن ریا ضیات کورمکه هوس ایلله

* ماده نالنه *

علامه بیضاوی قوله تعالی «والقمر قدر ناه
 منازل» آتی تفسیرنده فرق یکرمی سکر منزلین
 بیان ایتدکن صکره «ینزل القمر کل لیله

فی واحد منها لا یخطأ ولا یتفاصر عنه « دیمشدر
اگر قرك هر منزله نزولی بروقتده اولایدی کلام
مزبور صحیح اولوردی لکن او یله دکلدر گاه
اواسط ایلده برمنزلدن برمنزله انتقال ایدر
گاه برکیجه ده ایکی منزله حرکت ایدر و هر منزل
ایچون تقریباً اون اوچ درجه حد معین واردر
قرك سیری گاه اون بر درجه گاه اون بش درجه
اولور بو خصوصک اصلنه وقوف مراد ایدن
نجوم و فلکیات فنلرینی کوره و بر ماده دخی سد
اسکندر در بین السدین آیتنه مابین جبال
ارمنیه و ادر بابجیان دیمکله تبریز سمتده اولوق
یازلمشدر بودخی واقعه مطابق دکلدر تحقیق
اوزره بلك استین جغرافیا فنی تتبع ایلییه

❁ مادهٔ رابعه ❁

بودر که ریاضیات در سسلرینه شغل اتنا سنده
اوچ مسئله خاطره خطور ایدوب مسائل
فقهیه ارجاعله شیخ الاسلام مرحوم بهایی
افسردیدن استفتا ایتشدم جواب صادر
اولماغله شرحی متضمن بر رساله یازدقدن صکره

اوج سؤالک برینه جواب یاز منسلره کندی خصی به
 فنوا امینی شیخ زاده افندیده ظهور ایدوب
 حط فا حش اولغله رساله آخرینه بعینه نقل
 و اصلاح جواب دیوتذیل اولمشدی مراد این
 رساله بی کوره مسئله لربودر که بری طلوع الشمس
 من المغرب هیئت فا عده سنه تطبیق اونور می
 بری دخی آلتی آی کوندوز آلتی کیجه اولد و غی
 رده بش وقت نماز نیجه فلنور نیجه اورج طوسلور
 بری دخی مکّه دن غیری یرده جهات اربعه قبله
 اونور می ایمدی ارباب استعداد معقولات
 و ریاضیات بلکه محکم سعی ایتک کرک تا که طراق
 نظرده ظن و سنک صاحبی وهام واسک اولیه

* تنبیه *

یوندن صکره معلومدر که بر قومک آراسته
 بر ماده نزاع و اختلاف واقع اولوب یرلسد کدن
 صکره کلیتله اول نزاع و خلاف رفع اولنق ممکن
 و منبر دکلدر اگر بر صاحب سبف بر طرفی قهر
 و غلبه ایله اسکات ایدرسه دخی اولماز سور یلور
 یکمدر ایمدی بور رساله بی تحریردن مراد ارباب

استعداده آزمایش وسعت استند لال وجدلده
 بخت سدر والا « العوام کالعوام ». آتلك بخت
 وجدلنده اغبار بودخی معلوم اولاسکه دور
 آدمدن بروخلق فرقه فرقه در هر بر فرقه نل
 برذر او مذهبی و بزدر او مسربی وادر که فریق آخره
 اول مخالف کورینور قوله تعالی « کل حزب بما لديهم
 فرحون » مقتضا سنجیه جله سی کندو مسلکینی
 بکنوب مسلاک آخردن ترجیح ایدر نهایت کیمی
 عاقدلریو اختلاف حکمتینی تأمل وملا حصده
 ایدوب تحشده نیجه مصالح بولور وکسنه نل
 مسلکینه و مسربنه دخل وتعرض ایلز اگر کندی
 دیاتی مقتضا سنجیه امر منکر ایسه قلبندن
 انکار ایله اکتفا ایدر کیمی دخی احق قدر اختلاف
 حکمتینی بلز جله خلقی بر مذهبده و بر مسربده
 اولسون دیو محال تصور ایدر امر دینده
 بلا موجب نزاع ممنوع ایکن دخل وتعرض قیدینه
 دوسوب قرار داده اموری رفعه چالسنور ممکن
 اولسازیهوده زجت چکر ایمدی کر کدر که
 اهل بصیرت مقتضای حکمت تمدن واجتماعیکه

لوازم بشریه دندر معلوم ایدینوب اصناف خلق
تقسیمه و هر بر قسمک حال و سانه واقف اولار
بر شهر خلق اصنافه و هر صنفک عرفور سمنه
وقوفدن صکره بتون ربع مکنون سکا ننگ دخی
اصناف و احوالنه علم اجالی تحصیلنه سعی ایدهل
بعدا الحصول سر حکمت تمدن تدریجمله منکشف
اولوب کیدرک یلور که بومقوله نزاع وجدال اربابی
بیت عنکبوته دوشن ذباب کبی ضعیف و بی تابدر
* بحث اول حیات حضر علیه السلامدر *

اولا حیوة و موت نیه دیرلر کرچه واضح و معلومدر
لکن بومقامده الزام ایچون ذکر ایدهللم بس حیات
ذی روحک تنفس و حس و حرکت ایله اتصافیدر
ذی روح حیاتله متصف اولدو غیچون حیوان
دخی دیرلر بوصفله قائم اولان ذوات مادیه اولغله
اصل ماده عنا صراربعه وارکاندن تألیف و ترکیب
اولنوب هر برینک کیفیات اربعه سی کسر و انکسار
و فعل و انفعال ایله امتزاج بولوب مزاج حاصل
اولدقدن صکره حیاتله استعداد کلیچک فیاضده
بخل بوق مبدأ فیاض روح بخش اولوز و بدن

آنوکه حیات بولوب حس وحرکنه آغا زابد ر
 وجنس حیوان انوا عنک مزاجلری مختلفدر
 اعدل امنر جد حیوانات مزاج انسان اولسه کرککه
 عرض مزاج وسضنده در هر نوعک مزاجنه کوره
 اسنان ولعاری اولور اکا عمر طبیعی دیرلر امتزاح
 اضداد ترکیب دائماسق واحداوزره قالمق ممکن
 اولوب اسبیه مختلفه الطبایعک مزاجده اثر
 اختلاف البته ظهور ایتک لازم اولمغله اثر اختلافی
 اوج مرتبهده بولسلر مرتبه اولییه زمانعو
 ثانیسه یه زمان وقوف نالنه یه انحطاط دیمسلر
 مزاجدن حاصل اولان بدن قوتلری بومر تبه زده
 اخلاف وتفاوت اوزره در بس اصل مزاجده
 عمده اولان کیفیت فاعله وکیفیت منفعله درککه
 حرارت غریزه ورطوبت غریزه آندن عبارتدر
 بومر تبه زده قوتدن ضعفه کیدوب مؤخرخارجیدن
 قطع نظر حرارت غریزه رطوبت غریزه بی دایما
 افنا ایتده در رطوبت غریزه ایسه ماده حیوة
 وروح جیوانی آندن عبارتدر غذا ایله بدل
 مایته لادن حاصل اولان حرارت ورطوبت

کر چه اکا امداد ایدر لکن سن انحصاص
 نهایتنه رطوبت غریزه آزالوب امداد خارجی
 عیسنه و قبولنه استعداد مرتب شدن دوشر
 عمر دخی آخر اولوب حس و حرکت و تنفس کیدر
 حیوان اول حالده موت صفتی ایله متصف اولور
 حیات صفتی کیدر بس موت حیوانک مقتضه،
 طبعی اولوب امور ضروریه دن ایدوکی مبرهندر
 جنس و نوعک حکمی افراده عام و شامل اولوب
 بریده تخلف ایلمز مگر که وراء طور طبیعتده
 برخارق عاده امر ادا اولنه حضرت عیسی
 علیه السلام کبی اول دعوی دخی انبات نص
 قطع محتاجدر خبر واحد و ظنیات ایله امور
 یقینیه نک خلافی ثابت اولماق طریق جدید،
 مسلدربوندن صکره حیات خضر دن مر ادا کر
 بشریتدن انسلاخ ور و خانیاته الحاق ایسه
 حضرت عیسی علیه السلام کبی آنلر شاننده وارد
 اولان ادله امثالی ایله بودعوا دخی ثابت اولور
 لکن حضرت عیسی علیه السلام بونشته به زول
 اینجه نه حالده ایسه خضر دخی اول حال اوزریته

اولور آنلر ابناء جنسی ایله جسمانی صحبت و ملاقات
ایتدوکی کبی خضر دخی ایتامک لازم اولور صحبت
و ملاقاتی بشقه بر دعوائی موجب اولور که اولکی
دعوائی نقض ایدر با بو آد ملر یلا نمی سونلر
بور وایتلرک اصلی ندر دینلور سه مشایخ کرامت
عالم غیبه نیجه سیر وسلوکی و روحانیاته معامله سی
واردر که آنلر مرتبه سنده اولمیلر ه میسر دکادر
نته که اسسکداری محمود افندی رحمة الله علیه
جامع الفضائلده تحریر ایدر «وبعض اهل السلوک
اذا تصفی بری الموتی عیانا وعن بعض الفقرا
انه قال کنت فی بدایة ساوکی بیروسه وکان بمحلتنا
رجل یؤذن بجامع مولانا انفناری فبات المؤذن یوما
ومضی علیه ایام کثیره فذهبت الی سنجی بعد صاوة
الصبح فلقیت المؤذن المذكور فی الطريق ومعه
شخص آخر لا اعرف وکان التلیج یبزل علینا فسلمته
ومضیت» ثم ذكرت القصة للشیخ فقال هذا سبب
ریاضتک ایاما وکان غدا فی تلك الايام خبرنا یا بسا
ثم قال الشیخ لقد لقیته نا بعض الموتی فی سکه فوق
سوق السمک بیروسه» انتهى پس مشایخ اوائله

سلوکلرندن ریاضیات شاقه ایله توسن نفس خودکامی
 برمرته رام ایدر لر که عالم اشباحده ارواحنه
 میراید لر « نیتکه که عزیز مومی الیه رساله سنده
 ذکر ایدر » عزیزلرینک احبابندن برکسه فوت اولوب
 بعده زمان زاویه قوسنده شخص مزبوره راست
 کلوب سلام و بر لر خلوت خانه عزیزه داخل
 اولدوقده « فلان دده مر حومی کوردم حضور کز دن
 حقیقوب طسره کندی » دیواستکشاف ایتد کده
 « اوغل ریاضت ایله روحه تقویت ایتنسیین آنک
 آثار یدره فقیردخی احیاناً چار شویه حقیقوب داخل
 اولدجه امواتی احیادن زیاده مناهده ایدردم
 دیویور دیلر ایمدی حقیقت حال بودر صکره
 ناقلر یا جهل یا تزویر سببیه امور روحانیه یی
 امر خارجی و امر حقیقی صورتنده ابراز ایدر
 خلق اصلنی بیلز کر چک صانور ذکر اولنن
 حکایتلرک منسأ غلطی اولدر بعض کاذب مدعیلر
 آنلرک روحانی ملاقات و معامله لرین خارجه دعوی
 ایدوب آنوکلر نیجه غرض فاسده نائل اولدیلر
 ابن حجر عسقلانی اصابه ده خضری اصحابدن

بازدیغی حیات جسمانیہ سنہ دلالت ایتزمی
دینلورسہ ابن حجر مصرده قاضی و محدث اصحاب
جاهدن بیوک کسنه ایدی فقه شافعیده تألیفی
ود یوان شعری وارد ر سکزیوز الی ایکیده
وفات ایتشدر اکثر مهارتی علم حدیث روایتده
اولوب الی جلد قدر اولیایده عظیم کابلر تألیف
ایتشدر محدثک سانی آثار و اخبارده بولدیغی
مرویات یازمقدر فاضل مزبور فنک حکمی
اجرا و روایت حقنی قضا ایتشدر لکن درایت
معقولاته اولور بشقه بر حالدر مرویاتله اولماز ابن
حجرک یازدیغی ظنیاتله یقینیاتدن اولان خصوصه
معارضه جهلدر خصمی الزام ایلز و بوبابده
ابن جوزی مرحوم بحالہ المنتظر نام بر مستقل
کتاب یازوب ابن حیضر دخی رساله تحریر ایتشدر
بز آنلردن نقل کلام جانبده مقید اولمدق عاقله اشارت
کفایت ایدر

* بحث ثانی تغنی بحشیدر *

تغنی فن موسیقی قاعده سنجہ نغمات ایله تردید
صوته دیرلر مطلق اصواتک نفوس وابدانده تأثیری

مقرر در انکار اول نماز صوت اگر ناموزون و اولورسه
نفرت جهتند ن تأثیر ایدر و اگر موزون و مطبوع
اولورسه رغبت و اقبال ایله تأثیر ایدر نفوس
و ارواح آندن متأثر اولدیغنده ابدانده اثری اولور
و صاحبی اول تأثیری ادر اگ ایدوب بیاور مکر
علاجه محتاج فاسد المزاج اولد اصوات موزونه
دخی متعلق بحس اولق ایچون او یچ قسمه بولنور
بری خنجره طبوردن صادر اولور بری دخی خنجره
انساندن چقیر بری دخی ساز و سوزدن بر آلتی
ضرب و نفخه صدور ایدر سائر ملل وادیان
اصحابی جمله سنی استعمال ایلدیلر ملت اسلامیه ده
اهل شرع شریف «طبوردن صادر اولان نغماتی
استماع مطلق جائز در» دیوب خنجره انساندن
صدور ایدنی بعض شروط و قیود ایله نجویز ایلدیلر
«ضرب و نفخه استعمال اولسان آلتیری استماع
اصلاً جائز دکدر» دیدیلر فاضل محقق علامه
روم قتالی زاده علی افندی اخلاق علائی نام کتابنده
بوسینا فی تحریر و غنا بمحتنی تفصیل اوزره تقریر
ایلدی طالب حق اولان اخوان مؤمنین اول کتابی

حرز جان ایدوب اوراد و انکار پرینہ اوقومنی
 انترام ایلک کرک تاکہ دین و دنیا مہنی بلوب موجی
 یلہ عمل ایدہ زیرا حکمت ایلہ شریعت بیننی جمع
 ایلش بر کتاب مبارکدر و مصنفی دہرہ بر کلمہ لردندر
 کلدککہ خنجرہ انساندن صدور ایدن اصوات
 و نعمات خصوصندہ مذاہب ائمہ دین نیچہ درلر
 اگر می و محبوب و فسق و فجور ذکرنی متضمن
 بیات و اشعار ایلہ اولورسہ استماعی مطلقا جائز
 دکلدلر اگر ذکر اللہ و نعت رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ وسلم و بعض ترغیب و ترہیبہ متعلق اشعار
 ایلہ اولورسہ اکثرقتندہ استماعی جائزدر بعض
 فقہہا آندہ دخی نیچہ قیل و قال ایلدیلر لکن مالی
 ورع بارده منتهی اولور بوجہ قرآن عظیم الشان
 تلاوتندن غیریدہ در اما قرأ ندہ تغنی محارح
 حروفہ ترتیل و تجویدہ خلل و بر مملکہ منسروط
 و مقید اولوب قاعدہ اصولہ رعایت الحسنہ مؤدی
 اولماق لازمدر اول بر مخصوص تغنی اولور کہ
 علم ادوار اصولنہ اویماز «من لم یتغن فی القرآن»
 جدیشندہ مراد اول نوع تغنیدر دیدیلر و ساز

وسوزدن بعض الت ضربنی کاهی برای مصلحت
تجویز ایلدیلر حوبده غزاتی تشجیع ایچون طبل
ونقاره کبی وسورزفا فده دف بی جلا جل کبی

* تنبیه *

شرع شریفده بویابده وارد اولان منعل بر حکمت
منیدر اصلی بودر که مطلقا نغمات سابقا ذکر
اولندیغی اوزره ابدانده تأثیر ایدوب روح ونفسی
تحریکده عظیم دخلی اولدیغندن حکما دیدیلر که
«سول کسسه نك که روحی نفسنه غالب اوله تصفیة
وریاضت ایله نفس اماره یی قهر ایلدوب، لمکت بدنده
زمام حکومتی سلطان روح الله ویره نغمات والحن
موسیقی استماعی آنک روحینی روحانیات جانبینه
تحریک ایدوب تاله ومبدأ اول اوصافیه انصاف
وتشبهه شوق ویرر» اول اجلدن ارسطو
ارغنون ایجاد ایدوب مشاییر واسر اقلره تعلیم
ونصیحت ائناننده چالديرردی اما شول کسسه نك که
نفسی روحنه غالب اولوب بدنده نفس اماره حکمنی
اجرا ایلیه نغمات استماعی آنک نفسنی شهوانیات
پهیمیه جانبینه بر مرتبه تحریک ایدر که درد منده

انسان کاهی بر بیت عاشقانه استماعی ایله
درکات هوا و هوسه اوچار کیدر خبری اولماز
ایمدی غنا ماده سنده نفع ایله ضرر جمع اولدی
اخص خواصه نافع لکن عامه یه ضرر معنویسی
غائب واقع اولمغه شریعت شریفه اصوله سنده
بر ماده ده خطر ایله ایا جمع اولسه خطر جائی ترجیح
اولنق قاعده واصلدر اول اصله بناء خواص
انتفاعنه نظر اولنمیب عامه بی ضرر دین صیانت
مصلحتی ایچون منع یورلدی عوامه دخی لازم
اولان حکم شرع شریفه اتباعدر اما بعض مسایخ
بکار حکماء متألّهین مسلکنه کیدوب آنلرک شرطی
اوزره تصفیه یولنده روحی نفسنه غالب سلوک
طالبلرینی تنبیهده مؤثر در دیوکی نای کی
دنبلک وکی قدوم استعمال ایلدی واکثری سماع
تسمیه سیله اصول قاعده سی اوزره نعماتی دکلدر
بونلرک بوطر زو طوری حکیمانه دوشوب باب معالجه ده
ادویه سمیه استعمال قیلندن اولدی زیرا اکثر
اهل تصوف حکمت اشراق اوزره مبنی واصطلاحی
آندن ماخوذ در لکن هر عصرده متسرعلر

﴿ ۲۴ ﴾

بو خصوص صدہ آنلرہ طعنه طاش آتوب دخل
و تعرضدن خالی اولمادیلر آنلر دخی بیلد کارندن
و لمیسوب چالدیلر چاغردیلر

* بیت *

﴿ تونمیدانی چه کوید نای وعود ﴾

﴿ انت حسبی است کافی یاودود ﴾

دیو جو ابلر ویردیلر «ولکل وجهه» فخوا سنجہ
فریقینک قول و فعلی وجهدن خالی اولمادی لکن
بودعوی بر زمانده فیصل بولمادی عاقل اولان
بود قوله نزاع قدیمک فصلی امیدندہ حاکت ایلز
* بحث نالب رقص و دور بیانندہ در *

رقص دیو مطلقاً لغتده حرکات موزونہ به دیرل
آلت موسیقینک اصوات و نغمات موزونہ سن
استماعدن نیجه نفسه نأثیر اولور ایسه بو حرکات
موزونہ رؤیتندہ دخی نأثیر حاصل اولور نہایت
طریق نأثیر مختلفدر بری سم و بری بصریولندن
نأثیر ایدر لکن بونا ئیرده وزن حرکت لازمدر
ناموزون حرکتک نأثیرده چند ان دخلی یوق
ورقصک نأثیری بایندہ سوز چوق رؤیتی خصوصندہ

کلام تغنیده بکن تفصیل کیدر بوندن صکره
 بعض صوفیلرک ذکر و توحید ائناسنده حرکتنه
 کللم علماء ظاهر حرکت دوریه به دخی رقص
 اسمی اطلاق ایدوب حرمتنه فتوا و بر دیلر و مستحلی
 کافر در دیدیلر صوفیلر دخی او لا رفض تعریفی
 اکا صادق دکل « دیویمت ایلوب » حرکت دوریه
 برای مصلحت رقصدن غیر برنوع حرکتدر
 تسلیم اولندیغی تقدیرجه مصلحت ضمنتده
 اول دخی لا بأسدر « دیو رقص حبسه و دور
 حضرت علی رضی الله عنه ایله احتجاج ایلوب
 مسائل اجتهادیده بر طرفی طوتان اکنسار اولماز
 و فتوالتک اصلی طرف سلطنت علیه جانی حایت
 ایچوند ر زیر اسلفده صوفیلر دن نیجه ستم
 کورلشدر خصوصاً شاهلر دولتی صوفیلر
 طریقنده ظهور ایلشدر اکا بناء تشدید و تغلیظ
 اولسوب نکثیر مرید و باعث جمعیت اوله حق معنا
 کریمتیه بر مقدار فتور کلمک مصلحتی ملا حفظه
 اولمشدر « دیدیلر » بونده مصلحت ندر « دینلره
 بویله جواب و بر دیلر که « سالک ذکر و توحید ائناسنده

حرکت ایلسه حرارت اقتضا ایدر اول حالده
 بدنن برودت کیدوب حرارت ایله روح حیوانی بدنه
 بایلور ارواح وقوایه انتعاش کلوب جنسی اولان
 روح انسانی دخی اکا علاقه حسیه متحرک
 اولور ذکر و نعمات استماعی دخی اکا امداد
 ایدوب روحانیات طرفته حرکتیه برمرتبیه سوق
 وحالت کلور که اول حانده نیجه سی بیهوش اولوب
 صحو عالمنیدن بکر بدنی یرده قالوب روحی دخی
 کندی جنسی جانبدنه یرواز ایدوب و بواحوال
 ذوقی اولوب « من لم یذق لم یعرف » قبلند ندر
 سکون ایله اولدوغنشدن حرکت ایله تیز
 موجوده کلور وسانک بو طریقه منزل آکوب
 آرزمانده مطلبنه نائل اولور و حرکت ابدان ایله
 ارواح وقوی حرکتیه کلدیکی نیجه انکار اولنور که
 مبتدی طالب البر او قور کن بالطبع حرکت ایدر
 صائور زیرا باشی تحریکدن دماغ نوعا حرارتله
 اعتدال پیدا ایدوب قوت فکریه زیاده لکنه سبب
 اولور بومعنا بعض کتب حکمیه ده مسطوردر
 اما صوفی لک لسان حاله جوابی بودر که اکثر طائفه

خلوتیه آیین و طریق مرید جمعیتی اوزرینه بشا
ایدوب تکیه قوروب هنکامه کیرلک شرطی اولان
های وهوی آلت جمعیت و مدار معاش ورکن انتعاش
قیلوب صورت اوغریلری سلائک غرض صحیحی
اولان امر سماع و حرکت اضطراریه سنیکه اهلنه
باج اولسه کر کدر دانه دام تزویر و پابند احتقان
دنام قیلوب او بهانه ایله بهایم مقوله سی عوام اوسوب
کویه نذر و صدقات کلور دیرلر و بویاده حرکت
وریه نك عظیم دخل و نأ ثیری وار دُر دیو
ونهدن دونمز لر ابلهائک کیمی ساهد کیمی مرید
زاهد بارد اولوب اصلی فصلی یوق اکاذیب ایله
یخترین اوچوروب (تغیر السکل لاجل السکل)
بره کلوب ذکر و توحید دیهرک های وهوی آلت
ساد ایدنلر ایله مرید حقیقی و سالك صادق
نده استباه واقع اولوب «ام الخیام فانها کخیامهم»
واسنجه خلقک سلف ایله زی و صورت اشتراکی
من تشبه قوما فهو منهم «قاعده سنجه حسن
لن قضیه سنی ایجاب ایدوب آنلرک آمد بعیددن برو

مدار معاش و آلت جمعیت و رکن انتعاش قیلدقلری
 هنگامه کیرلاک دامنی بوزمغه کسه اقدام ایلدوب
 آنجیق علماء طاهر اوزرلرینه لازم اولان دخل و تعرضی
 ایدوب نیچه رساله لری یازدی لر و آنلر دخی ییلدکلرندن
 فالمدوب « بزم کارمز و امر معاشمز تکبه و مرید
 جمعیتی ایلده در هر نه ایشه بر طریقک عرف و آیینی
 ابطال اولمق نیچه قابل اولور نیچه یوز ییلدن برو
 ایده کلدو کز رسم و آیین آرا مز ده قرار داده اولمشدر
 بدعت ایشه ده اجرا ایدرز » دیو کندیلرک مدار
 معاشی اولان امری حاققت ایدوب مجرد دخل
 و تعرض ایلده ترک ایتدی لر آنلر دونه دن دونه دکلری
 کبی بعض ارباب تعصب دخی دخل و تعرضدن
 دوغمدوب ایکی طائفه نك کشا کسنی دور و تسلسله
 مؤدی اولدی هیچ بر عصرده سلسله نزاعه انقطاع
 کلمبوب اوزادی کندی عاقل اولان نه دخل و تعرض
 مر ضنه مبتلا اولور نه آنلرک دام حیلی ایلده عمل ایدر
 بلکه سالک حقیقی اولیان مدعی لر جقنده شاعرک
 بوشعرنی اوقور و دکلر

صوفی بوله ماز کیمکه دیبای مرصع
 بیچاره او حسرتله کبرد اقی مرقع
 رشک ایلوبن شیخ سه نیت نیت
 کرسیده طورر وضع وقاریله مربع
 رکنی صنوبن صوفیلغک وضع وقاری
 هر برینی کورسک نه موقرنه موضع
 آچلسه اکر باب توقع سوینورتر
 فتح اولدی دیو بیزه کمال متوقع
 یا نغن ککنورلر یو غیکن لمعه آتش
 اولمایه بولارک کبی احوالی ملع
 مقداری رفیع اولانی آلق کوزه درلر
 کندولر ینک اولغیچون قدری مرفع
 افراط تصنعلری شول حدده دررکیم
 حرقه لری و تاجلری پیله مصنع
 برایشده که بو خلقه هزاران ضرر اولسه
 ایلرلر آتی کند و لره اولسه کرانفع
 جمع اولوبن ایندکلیرقص ایله سماعک
 جلنده وار اشکال ولی حرمتی جمع

﴿۳۰﴾

بشارین آچوب شمله‌لین بیره اوررل
 بس جمع اولوبن برنیجه کل کله‌سی اصلع
 حق حق دیدوی صوفی ریا یله ایسه کر
 وقوق دیدوی یکدر راخلاصله ضفدع
 اوزانه سوزی قطع کلام ایله برادر
 کیم طوتدی نیجه قطعہ رینی بومقضع
 * بحث رابع تصلیه وترضیه ده در *

تصلیه وترضیه انبیاء کرامدن بری ذکر اولند قده
 (صلی الله تعالی علیه وسلم) یا (صلوات الله علیه
 وسلامه) دیمک یا خود (اللهم صلی علی محمد) دیمک
 واصحاب کرام ذکر اولند قده (رضی الله تعالی عنه
 وانه دین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین مختاری
 اوزره عمرنده بر کره صلوت علی النبی فرض باقیسی
 مستحب اولوق مر ویدر هر ذکر عقبنده وجوب
 روایتی دخی سویلرل بهر حال اختلافلیدر کلدک
 ماده نزاع اولان خطبه ده مؤذنلر (صلی الله علیه)
 و (رضی الله عنه) دیو چیغرشملر یدر که کرچه اصل
 (اذا قلت لصاحبک انصب والامام یخطب فقد
 لغوت) فحوا سنجه سکوت وانصسات واجبدر

و بوجوبده اتفاق اولوب وجوب تصلیه اختلافی
اولمغه ترجیح اولمق مقرر در اما عرف ناس مرجوحی
ترجیح اوزرینه بنا ایدوب ائم و جرم ایسه ده التزام
و عادت ایدمسلر در فراغت ایتزل هر امر که عامه
آراسند ه عرف و عادت اولوب اکثری اختیار ایله
وبلا نکیر صغیر و کیر اکا مألوف اولمغه قرار داده
فته بدعت و معصیت ایسه ده آنی منع هوا سندن ه
یهوده زحمت چکوب « من لم یعرف عرف اهل زمانه
فهو جاهل » فحوا سی اوزره جهل و حیاقت
اظهارندن غیری نسنه یی نتیج اولماز بحث و تنفیرده
دخی زیاده تعمق اولور سه اسالیه قیل و قال سیف
و سنالیه حرب و قتاله مؤدی اولوب سلفده یکن
تعصب جنکری کی احوال ظهور ایدر زیر اخلاق
عرفه مخالف سوزی حق اولور سه دخی سهولت ایله
قبول ایلمک بر امر جبیلدر و منع اولند فیه حرص
زیاده اولور پس بواصل امور تعبیه ده استقصا
« فقولاه قولنا لعلله یتذکر اوینشی » فحوا سیله
عمل لازمدر که رفق و این ایله امر دعوتک بر ثمره می
ظهور ایله پس بواصل امور تعبیه ده استقصا

و تدقیق اولنوب خلقی صورت حقه اولان عبادت
 اوزره قویوب حکام و وعاظ ابقاء، ماکان علی ماکان
 ایلیوب آره یرده غرضه مبنی بری بکزر قصور
 و کسوره بقما مق لازمدر مکر قولک عبادتی
 کما هو حقه کما بلریازدیغی اوزره میدرامام غزالی
 و امشالی کبار « عمر مرده حقه براراییکی رکعت نماز
 قلامدق » دیو عجز و اعتراف ایلیوب « سچمانک
 ما عبدناک حق عبادتک » دیدیلر جناب باری به
 تکریمی دکل بهانه تکریم سید در دریای رحمتی
 وسعت اوزره اولوب احسان و لطیفه نهایت
 و کرمه حد و غایت یوقدر قوله دخی لازم
 اولان قادر اولدیغی قدر امر شریفنه امتثالده
 بایوب مقرب قوللری کبی تضرع و نیاز ایدوب

* شعر *

پادشاهان من بدر کاهت بناء آورده ام
 در حریم حضرتت روی سیاه آورده ام
 چار چیز آورده ام در کعبه احسان تو نیست
 نیستی و حاجت و عجز و کما آورده ام
 دیو عجز و نقصانیه معترف اولمقدر .

جرمنه اعتراف ایدن مسکین

یکدر آدن که او اه طاعت بین

دیمش رکلدک که بعض واعظلر اثنای وعظده خلقه
صلوت علی اثبی تکلیف ایدوب بعضلر ایتزل
اول خصوص دخی چندان موضوع بحث اولاجق
مرتبه دکل عاده منی برجالدر منشائی مشایخ
بیتمده سائر وداثر اولان اختلاف و تبا فردر که
بواختلاف ضمیمه نیچه مصلحت کوردر نیکیم
تفصیلی کله جکدر

* بحث خامس دخان بحشیدر *

اقتضا حسبیه برزمان خلق جهان ایچدکری دخان
بخشند بررساله تسوید ایدوب بیاضه چقر مامشده
حالا بومقامده اول رساله مائی یازیلوب مسوده
القا اولندی لکن آنده رعایت اولتان ترتیب
تکلیفی برطرف قلوب بورساله طرزی اوزره
واردات اسلوپنده یازلدی قبل البحت دخانک
ظهورینه سبب نه اولدی بر تعلیمده آئی بیان ایده لم
(تعلیم)

سان تاریخ هجرت سکر یوزی یکوب طقوز یوزه

قریب اولاد قده اسپانیا کیلری مکی دنیایی بولوب
 بورتقا وانکلس دخی محیط غریبیدن محیط شرقی به
 کچمکه کارلری کررکن براطه که کتاب اطلسده
 کینا یا یازیلن کارلره قریبدر وارد قلزنده سفینه
 خلقیدن برطیب بدنه رطوبت هواء در یادن
 مزاجده استعداد خسبه امراض بلغمیه عارض
 اولوب علاج بانضد قانونی اوزره حار یا اسب
 ایله معالجه به تقید اثناسند سفینه سی مزبور
 طله به واروب کورر که برنوع ورق بنار اختتام
 یدوب حار الایحه اولغله قلب و دماغه تأثیر ایچون
 نوله کی برآله امکه باشلر و منتفع اولغله ورق
 مزبور دن وافر آلوب آنده اقامت زماننده استعمال
 یدر کمی خلقی کوروب «نافع ذوادر» دیومز نور
 طبییه تقلید ایله وافر آلوب یوکاتورل و بری برندن
 کورره کچمکه باشلرلر سفینه انگلیسه کلوب
 فریسان سائر دیارلره یا بلوب خلقی فصلنی بلمدیت
 یهوده ایچلور ملا خضه سسینه استعمال ایدرک
 حوغی مبتلا اولوب سائر مکلفات قیلندن قلدیلر
 شرقه و غربه عام بر معنی اولجق منهدن قالدی

وانزل ظهوری که يك اون حدود بدر پوآنه کائنات
 بعض واعظان پیر سوبیلوب نیجده علمادخی کیکی حرمت
 وکیکی کراهننه دعوی ایدوب رساله لر نحر رایلدیلر
 واینلا اربابی دخی اباختند ذاهب اولوب جوالبرور شر
 صکره صکره دارالسلطنه ده یعنی شهر اسلامبول
 جراح شیخی ابراهیم افندی یوباید ه عظیم بیخبر
 و سلطان محمد جامعده مخصوص مجاس عامده
 وعظون نصیحت وفتوا صورلرین دیواره یابدر سفته
 وافر اهتلام ودقت ایدوب بیهرده زحمتلر کیمشدن
 اول سوبیلد بکجه خلق دخی زیاده ایچوب مصر
 ولدیله . کوردیکه اولان فراغت ایلدی . بعد
 مرحوم سلطان مرادخان رابع اواخری عصرنده
 سدباب مساوی ایچون قهوه خانه لری قبادوب بعض
 حراق وقوعی سببله خانه دخی یسایغایتسندی
 خلق ممنوع اولمیشی شیرت شهنشاهی امر همایونه
 مخالفت کاهیلله ایچاری دیوانده اقتضا ایلدی
 کده رك انكر منع بابنده زدتى وختك « اناس
 حراص لما نهم » خواستجه ایچمکه حرص ورغبت
 زیاده اولوب اوله تجرمه نیجه يك آدم دیار عده

کوند رلدی بغداد سفرینه کیدر کن کاه بر منزلده
 وجوه عسکر دن اون بش یکر می آدمی شرب دخان
 نهتی ایله طوتوب حضور همایونده اشد سیاستله
 قل ایدر لکن کیمی یکینده کیمی چیننده قصه
 چوققله طاشوب فرصت بولدجه ایچر لدی
 اسلامبولده او جقلره کیروب آبق یوللرند. ایچنک
 نهایی یوغیسدی بومر تبه منع اثنا سننده یله
 ایچمزدن ایچر چوغیدی آنلرک وفاتندن صکره
 کاه منع وکاه رخصت ایله سورینوب شیخ الاسلام
 مرحوم بهائی افندی حلقه فتوا ویرمکله خلق عالم
 آراسنده مجدد اشتهار و رواج بولمیشیدی
 طرف سلطنت علیه دن اربانه براز کوشمال
 کوستر ملکله فی الجمله آشنی قویدی حالا کبرو
 جمله ربع مسکونده ایچمده در اشته دخانک
 سرکذشتی بومنوال اوزره اولدی بوندن صکره
 بونک احوالی و اوصافی برنیچه احتمالدن خالی دکلدر
 اجمال اوزره آنلری ذکر ائیده لم

احتمال اول که خلق منع ایله ممنوع اولوب بوندن
 فراغت ایتکدر بر احتمال بر طرف قلمی کرکدر

زیرا عادت طبیعت ثانیه در . ابتلا اربابی برو جهله
فراغت ایلرز . آنلره اول تکلیفی ایتمک کرک « یا منع
نه مصلحت ایچوندر » دیر لر سه « حکام ظهر
عوامدن عصابی اکسک ایتمه » دیو بکار وصیت
ایلدی لر . اکا بنهء ظاهرده منع و تادیب آنلرک
وظیفه سیدر کندی اوزرینه لازم اولانی ادا
ایدر لر . خلقه دخی لازم اولان بومقوله اشباه
مبتلا اولدوغی تقدیرده یولر ده حکامه فارشو
اظهار ایله ترک ادب ایتمکدر . اما هر کس خانه سنده
نه اشرسه اشلر حکام اولرمان دخل و تعرض ایدر سه
انترام مالا یلزم ایتمش اولور (مصرع)

محتسب را درون خانه چه کار

احتمال ثانی بودخان عندالعقل مستحسن میدر
قبیح میدر ابتلا اربابی استحسن نندن قطع نظر
اذا حلی وطبعه عقل سلیم بونک قبحنه حکم ایدر
حسن وقبح یاعقلی اوله یا شرعی اوله ایکی مذهب
کوره بله زیرا عقل استحسن ننگ شر وطی آنده مفقود
واستقبا حنک اسبابی آنده موجود در . اما شروط
مفقوده ننگ بعضیسی ثابت اولسه اولرمان مستحسن

اولور مثلا دوا ایچون استعمال کیجی . و حکام
محاسن عام و دیوانلرده استعمال ایتدو کیری و مساجد
و معابدده استعمال اولندوغنی قبح عقلی اثریدر .
احتمال ثالث نفع و ضرر ریذر . ضرر مال یسختند .
سبهد یوقدر . نہایت مبتلا یه حوایج اصلبدن
اولور ضرورینه نظر ایلز . ضرر بدنیسی دخی مقرر
زیرا عموم اوزره دخان جوهر هوایی مکدر قلعله
ضبا مضر در . نہایت استعمالله مانوس اولانه
عادت طبیعت ثانیہ اولور . اول جهتدن ضررینی
دفع ایدر و ابتلا بشو فی ایله طبیعتک استعماله اقبالی
کیفیت ردیه سیله آئوده هوایی استنشاق جینند .
قلبه تأثیرینه مانع اولور اول اجلدن بعض مریض
آرزو ایتدو کی مضر بخدایی یدسه چندان ضرر ایتز
بلکہ بعضنہ دوا واقع اولور طبیعتده شوق
و آرزو ایله بر قوت کلوب مرضی دفع ایدر بومقوله
امور لے بندند . تأثیری و تأثری طبیعتک اقبالنہ و اعراضنہ
سوقو قدر اما برکتنہ دخانی استعمال ایتدو کندن
غیری ضرری اولندوغنی جازم و آئندن بالقطع متفر
ولسہ اکا استنشاقی زیانہ مضر در تأثیر ایدر

بعده جو مړ هو افسادې مضر تندن غېړې استعمال
 ایدن اېکیدن خالی دکلدر یا مړ طوب المزاج ویاخود
 یا بس المزاج اوله: اکی حالده مزاج دخی یا صحیح
 اوله یا محرف اوله. مړ طوب المزاج صحیح اولورسه
 استعمال دخان اکا مناسب و ووافقدر. اما اکثری
 بهرحال بیوست افتضا ایدر. واکر میحرف اولوب
 انحرافی دخی رطوبت جهندن اولورسه استعمال
 دخان کادوا واقع اولور اما یا بس المزاجه من جمیع
 الوجوه جائز دکلدر بیوستن آرتورب اعضاء ریه
 رطوبتی قرودر کبدر بعض خاق «طوزلو بلغمه
 نافعدر» دیودعوا ایتدکری نفع موهومک اصلی
 فصلی یوق لاف وکذاف قبیانندن بر سوزدر
 قانون طب دائره سنه اوغراماز

احتمال رابع بدعت اولسیدر شرعا بدعت
 اولدوغی مسلمز بر ایقینلرد، ظهور ایتدی و بدعت
 سنه قبیانندن قلعه دخی مجال یوق عقلا بدعت
 اولدوغی مقررز بر ادور آدمندن بر وعقلادن کورلمش
 و اشبدلمش دکلدر حضرت عمر رضی الله عنه
 زمان شریفلرنده ظهور ایدوب نیچه بیک آدم قتل

﴿ ٤٠ ﴾

اولئذی دید کل ریٹک اصلی یوقدر متعصب سوزیدز
 احتمال خامس کراہتیدر عقلا و شرعا گراہتند .
 سوزیوقی جہور قشندہ بود عوایہ تسلیم واردر
 و کراہت مرتبہ سنہ وار مغہ کثرت استعمال
 شرطدر زیر دخالک کند و رائجہ سی و پیرا غنک
 رائجہ سی نفسندہ رائجہ کربہہ دگلدر بلکہ
 اصلا حجہ دخالک بندقدہ رائجہ سی نوعا صد دین
 خارج دگلدر استعمال اولئسور اما جو حجہ
 استعمال آیدہ نک آغزندہ بر بد رائجہ پیدا اولور کہ
 بحجین مکنتہ آنک تفہمین استثمائم ایلسہ رائجہ
 بنظر اکما نسبت عسود و عنبر کلور فی الجملة
 آغزندہ رائجہ کربہہ اثری ایجاب ایدن چیک
 صوغان و صر مساق و پیراسہ اکلندہ کراہت
 اولدوغی کی دخالک دخی کثرتی آغزندہ و بندہ
 و ثوبدہ رائجہ پیدا اتدوکی جہتدن مکروہ اولور
 ایکیسندہ دخی علت انانی ہسلدر حیضدہ جاع
 حرمتہ تلوث ایلہ اذا علت اولوب حرمت او اطہ
 دخی اکا قیاسلہ اثبات اولدوغی کی علت کراہت
 ایکیسنی جامع اولور نہایت تزیہیہ اولقی کرک

و مبتلا و لا فربور ایحه نك گرا هتته تسلیم ایتمد كلری
نفس امر دن خار جدر اعتبار اولمنازه زیرا آنلر
بری برینك آغزی رایحه خندن استكرام ایله نك
جهازدر . بوجله دن مراد نفس امری یساندر
والا ابتلا اربانه دخل و تعرض ملحوظ اولمیب آنلری
تغیر زعمی بی معنی الزام مالا یلزم قیلندن ایدوی
مسیدر

احتمال سادس که حرمخیدر مجتهد فیه اولان حکم
مخصوصده اجتهاد جائز اولوق اصول فقه نگا بلرنده
مسطور او اوب استجماع شرائطه نظر ایله
ایله دن استنباط ولو من وجه ممکن ایشه ده اولی
بودر که حرمیه افتا اولمیب اصول شرعدن
براهله ارجاعله خلقی هر بار کسب اوزار و حرامه
اصراردن صیانت ایچون اباحه سمعی ترجیح اونده
احتمال سابع که اباحخیدر ظهور دخان قریب الیه
اولمغه کتب فقهیه ده صریحا مروی و مذکور
دکلدر اولیله اولیحق اشیا ده اصل اباحه اولوق
قاعدہ سنه کوره «مباح و حلالدر» دیرلر سابقا
. شایخ اسلام برای مصلحت گرا هتله و بعض کلام

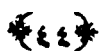
مفتیلری دخی حرمته فتوا ویردیله صکره مر حوم
 بهایی افندی کند و نك ابتلا سندن قطع نظر
 خلقك حالته اوفق ندر اكا نظر ایدوب اباحه اصلیه
 تمسکی ابله حلیه فتوا ویردی زیر ادب فتوا مجتهد
 مطلقین روایتله افتاد و روایت بولنجیق بر اصله
 رجاع لازم کلور کثرت استعمال ابله کا عارض
 اولان احوال آنی مقام با حده ده قوی زیاده ده حرمت
 و یا کراهت ابله افتاده بر محذور کور یوب عارضه سنه
 اعتبار اولنماق لازم کلدی اول محذور ندر
 دینلور ایسیه خلقی جرام استعمالنده اصرار و بالی
 محذور یدره پس حلی افتاده مبتلا یه شفقت
 و جهوری و باندن صیانت مصلحتی وار در
 آنو کیچون اباحه ترجیح اولندی زیر اچونکه اکثر
 اهل اسلام بوکه مبتلا اولوب بهر حال ایچمکی
 انترام ایلدیلر ویروجهله منع و ترک قبول اولوبوب
 بتون دنیا یه رانسدی اول مقوله امیرده مساع
 شرعی نه ایسه حکم و مفتی اکانظوا حکم و افتا ایللر
 کرلر تا که تضلیل لازم کلیه زیر احرمت و کراهت ابله
 حکم اولنبا ان امر ده اصرار مباحدر دیو فتوا

﴿سورہ﴾

ویریاوب حکم للاحق اولان امرزده اصرار کبی
 دکلا ر، اولکئی محض وبالدر، ثانیده ویاں یوقدر
 وحاکم دخی، اهدن شرین اختیار کبی بر اصل
 شرعی یہ ارجاعله حکم ایله جک آثم اولمازه، بیکه
 بر مؤمنی ویا بدن تخیل صیحیحون مناب ودا جور اولور
 بهائی، اندی، مرحوم طمع سلیم و ذهن مستقیم
 صاحبی کسینه ابدی، اگر قانون اوزره شغل
 ابدوب کیفه مبتلا لولسه رومده رکنا لردن اولوردی
 بر فنی تمام کور مش دکلدی، لکن ملاک استخراجه
 مانک اولوب قوت طبع ایله هر رده اظهار
 مهارت ایدوردی، یو باید خلق حانه باقوب
 مرحمت ایلدی، الله رحمت ایلیه، عبدالرحیم
 افندی مرحوم دن صکره آنک مثل مفتی کلدی.

* تنبیہ *

«شیء واحد هم مباح هم مکروه هم حرام اولور می
 تناقض دکلیدر» دینا وریسه تغایر جهت
 و اعتبار ایله اولور، تناقض ثبوتک شرطی واردر،
 منطق کتابارنده مذکور در، مثلا بقول المکلی حلال
 بکن بعه الشبع حرام اولور زیرا مضردنه بوندن

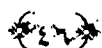
صکره حکلم اسلامه لازم وانفع اولان بودر که
 ممالک محروسه ده هر یرده ورق دخان ایچون آغر
 مقاطعه بغلیوب امینلر نصب ایدهلر . وقیه باسنه
 مار مشرغوش میری بغلغه تحملی واردره . وهر شهرده
 بر مخصوص مکانده بیع اولتوب سوغاقلره یا یلدن
 منع اولته . سنوی بیک یوک آقچه محصول حاصل
 اوآوره . هر حوم غازی سلطان مر ادله منعی وشدتی
 زعاند . خلقک نیجه سی اوله ایله ایچمکه اقدام
 ایده میوب ورتی دوکوب یورننه چکینکله دفع آرزو
 ایدلردی . لکن صکره اول حاقندن فراغت
 ایتدیلره . زیرایی پروا ایچیلور اولدی . بومر تبه دن
 صکره بهض اهل ورع تورع ایدوب کندو ایچمز
 وایچنه دخل ایلز . وکیمک دخی مشربنه موافق
 دکلدلر آنک ایچون ایچمز راقم الحروف کی . نهایت
 کیمی حاققت ایدوب (بیت)

طاعت بودخاک بلودین صبر یلیله
 عتقلک کوننه اولدی چو حائل کرم ایله
 دبودخل ایدکجه مبتلا جواب ویروب (مصرع)
 « لذت و طعمی دختاک شهدایله شکرده یوق »

دیو ایچر بلدو کندن قالمزده اولی بودر که بویاده
کسسه یه دخل و تعرض اولنجه والسلام

* بحث سادس قهوه ده در *

بویاده دخی سلفیده نیجه نزاع واقع اولمشیدی
اصلی بمن دیارنده ظهور ایلوب دخان کبی عالمه
منتشر اولدی . بهض مشایخ بمن طاغیرنی
مسکن ایدوب فقراسیله برنوع شجریمشی اولان
قلب و بون دیدکلری حیواناتی دوکوب یرل ایدی
کیمی دخی قاوورب صوین ایچردی . ریاضت و سلوک
و انق و کسر شهوته مناسب باردیایس غذا
اولغله اهل بمن بری برندن کوروب مشایخ
وصوفیون وغیری استعمال ایلدیلر طقوز یوز
الی حد و ندنه کبلر ایله رومه کلد کسه عظیم انکار
اولوب حرمتنه فتوا و یردیلر یانق اولدوغندن
غیری دور و جمعیت ایله ایچلمسی فسقه یه تشبیه
دیدیلر ابو السعد دافندیدن نقل ایدرلر که کتورن
کیلری دلدروب قهوه یوکلرینی دکره غرق ایتدردی
لیکن بومنه لروشد تلمفید اولوب و یریلان قوالر
و سویلن سوزلر خلیف قولاغنه کیه محبوب برپر

قهوه خانه لر آچلوب عظیم شوق و رغبت ایله
 بریره کلوب ایچیدلر. خصوصیه کیف اربابی کیفلرینی
 تقویت ایدر حیات بخش برحالت اولغله برقیبان
 اوغورینه جان ویرمک قتلنده جاثر اولدی. آنلر
 زماندنصکزه کلن معیار بوازنی نایله افتالایدوب
 بستان زاده مریحوم برمفصل و منظوم فتواویردی.
 قهوه خانه لرگاه منج وگاه رخصت ایله برقاچ سند
 یومئوال اوژره سورندی. بیک تارینه نهن صکره
 انکار اولمندن قالدی. هر سیزده رایکان ایچلوب
 هر سورتاق باش غذه برقهوه خانه آچیلدی.
 فیه خوانلر و خکیملر ایله خلق ایشدن کوجندن قلوب
 کار و کسب معطل اولدوغندن غیرضیاع پادشاهدن
 کدایه و لرنجه خلق بیزینی ~~صنکندوب~~ بیجه کله
 اکثر لزدی. مریحوم غازی سلطان مراده خان
 بیک قرق ایکی اواخرنده بومعنایم. واقف اولوب
 خلقه شفقت و نصیحت بوزندن «اوما سالان
 مروسنه واقع قهوه خانه لر بوزیلوب من بعد
 آچلیسه» دیو فرماله ایتمیلر. اولزماندن برو
 دارالسلطنه قهوه خانه لرغی قلب نه ان کی

ویراندر کبر و آچالوز امیدله بر زمان اصحابی بوز میوب
 قسامش لرایدن. صکره اکثری نلکه جله سنی بوزیلوب
 غیری دکال یابلسدن. لکن استاثبولدن غیري
 شهر و قصه زده کالاول آچالوب ایچلور.
 سابقاً ذکر اولندوغی اوزره بومقوله اومور منع مؤبد
 قبول ایلر. بوندن صکره قهوه نك و ضفنه کلدام
 قهوه کندوسی باز دیاس ایدو کده شمشیر
 بوقدر. داود انطاکی تذکره ده حار یاس دیدوکی
 سلم دکلدر. نهایت صویله قایذوب شری آندفده
 بزودشی زائل اولماز بلکه دخی زیاده اولور. تیر
 صودخی باردور. انوکیچون عفتشی دفع ایدر.
 و برعضوه دوکلسه یاقره زیر آتک حرارتی خزارت
 غریبه در اثیر ایلر. لکن بیوستنه بر مقدار فتور
 کاور. مثلاً کندو اوچخی درجه ده یابس ایکس
 ایکخی درجه ده یازد رطنه ممتزج اولدوقده
 بیوستنک بر درجه سنی ایدر. ایکخی درجه ده
 یابس فالوزه و بیوستنه نومی دفع ایدر. مزاجه
 کوره مطلقاً ادراری واردر. امرجه یابس اصحابنه
 خصوصاً سوداوی مزاجه چوقلق مناسب دکلدر

بلکه مخالف قدره کثرت استمالی سهر و وسواس
سوداوی به سبب اولور. ایچلدوی تقدیرده
سکرایله ایچله. لکن مرطوب المزاجه خصوص
نسوانه غایت موافق دره آنرا آغز قهوه لری چوق
چوق ایچمک کرک. سوداوی اولماق شرطیه
کثرتی آنلره ضرر ایتمز.

* بحث سابع برش وافیون و سائر مکيفات *

* استعمالده در *

اریاب ابتلا بوسوزلر نه بلاد در دیرلر سه دخی
چونیکه صدد نفس امر بیاننده در بویابده
کلام حق و قول افضل بودر که انسان حانه
اوفق و شانه الیق اولان اصل خلقت اوزره قالوب
فطرت سلیمه بی تغییر ایلمک کرک. افیون و برش
و سائر مکيفات مداوات قیلندن اولوب بر علت
و مرض استعمالنی ایجاب ایتدیکه غدا دن دوا به
عدول ایلده لر زیر طبیعتی اسکیده اقتضا ایتدوی
تقدیرده دخی غدا ایلله معالجه تقدیم اولنوب
اول امر دن دوا به مبادره قانون علاجه موافق
دکدر قانده قالدیکه ایجاب و اقتضا ایدر بر حال

یوغیکن مجرد کیسی وارد دیو بو مقوله شیرایله
انس و انفت اولنوب بر قاج کره تن اولله طبیعتنه عادت
قلنه صکره فراغ ممکن اولمیه . آخر عمره دك کدری
چکلوب سن و سان زیاده اولدجه بل بو کلوب
هیئت و قیافت کایسا دیوا رنده یر بر بوزیلان
صورته دونه . کیف یئشدر کجه بر آنده کبرو کلوب
قوا و حواس کنساروب و قوف و شعور کیده . نه اولی
نه دری نه او یورنه او یانق مذذب اوله . حسن
اختیار لیه بو مقامه ایرنلر کنسودیه عظیم غدر
ایتد و کئنده شبهه می وارد بوندن صکره
اگر میسر اولوب بر طریقه کسله بیلورسه عظیم
فرصت و غنیمت در قوت ایلمام کرك اگر میسر
اولما زسه دفعه کسمک مهلک در نه چاره استعمال
ایدر و شرعا ترکنه مسامح بو قدر بعد الابتلا
کیف اربابنه دخل و تعرض جاقت و خطا در
نهایت سوزمن هنوز ابتلا دامنه دوشمین لری غفلتن
ایقظ و کیف اربابنک (مصرع) « ای نجای
مورا یمش ییقلانی ییقلان » کلامی خواستجه یارانه
تکلیف و ابرامی قولاغه کبرمک مصلحتی ایچون
نسیه و نصیحتدر « اعطاک ثمره فان ابی جعمره »

﴿ ۵۰ ﴾

* بحث نهمین ابوبی بن رسول اکرم صلی الله علیه *

* و سلمه در *

بو بحث دخی معرکه آر اولغله یازلدی

* تنبیه *

اول بعض خالی الذهن بی نوابو مقوله بحث حاسنا
 شان شریف نبوی به نقص الحجاب واقتضا ایدر
 زعمیه مطلق جائز دکل صانوب نااهل حقننده
 وارد اولان منعلری اهله ایرادو بو مغلطه ایله سد باب
 مطارحه ایلك مراد ایدره خبری یوقکه علم جواب
 وسؤال وقانون اوزره هر یابده قیل وقالدره جناب
 باری حضرتلرینک ذات وصفات و افعالندن بیله
 نیجه هولناک بحشلر واردر که بو مقوله ابحاث آنلر
 یاننده مضمحل اولوره علامه سعدالدین تفتازانی
 شرح عقایدده «لو کان فیها آلهة الا الله لفسدنا»
 نظم کریمی تو حید باری به برهان تسامع ایله
 شهرت بولمشیکن «بو دلیل اقناعیدر تو حیدده
 دلیل قطعی اولماز» دیمکله عصرنک یک فن
 عالمیری باشنه اونیوب اکفلا ایلدیلا آنک طرفندن
 محققلمر نیجه ابحاث از اعیه ایله اسکات ایلدیلا
 هر عصرده ارباب قتال سیف و سنا نله محاربه

ایلد کلری کبی ارباب بحث ونظر دخی قلم ولسالنه
 جدل و محاوره دن خالی اولمديلر. آتجق بو مقوله
 اموره بحث جائز دکل ظن ایلین ضعیف و احق
 بحثه فارسنه مق کرک. والا حایه محاوره ده لکده کوبیا
 قیل وقال آتی پائیلان ایدر. بوند نصکره مقصوده
 شروع ایده لم. اولاً حضرت فخر عالم صلی الله
 علیه وسلم تاریخ اسکندرینک سکز یوز سکسات
 برنجی سنه سنده و تاریخ میلاد عیسی علیه السلامک
 بشیوز یتش سکز بجی سنه سنده دنیایه کلوب
 مدثری عبد الله بن عبد المطلب مکه دن کار باظه
 غزه یه کیدوب دونسده مدینه منوره ده و پر روایتده
 مکه ایله مدینه آراسنده ابوانه وفات ایتدی.
 عمری یکرمی بش و یا خود اوتوز سال ایدی. زملان
 وفاتنده اقوال واردره اکثر مؤرخین قتند حضرت
 دخی دو غمه مشدی اول سنه دنیایه کلدی.
 بعضیلر ایکی آیدن یکرمی سکز آیه وارنجه بر قاج
 قول نقل و روایت ایدر نهایتی ایکی یاشنده اولمیلان
 والدیه لری آمنه بنت وهب بن عبد المنافده
 زویجی عبد الله دن صکره قالوب ولادت
 حضرتک دردیجی یا آلتنجی سنه سننه ایدر.

وفات ایلدی . بونلرک زمانی زمان جاهلیت وعالم
فترت ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم قرق یاشنده مبعوث اولدیلر زمان دعوت
ایله ایلرک وفاقی آره سنده اقل مرتبه اوتوزسندن
آزوق اولدوغی تواتر ایله ثبوت بولدی بوندن
صکره ارباب جد الک بو خصوصده ایتد کلری
بمحت مألنی برقاج سسوال وجوابده ذکر ایدله لم
(سؤال) « انیساک والدینی واولادی مؤمن اولوق
لازمیدر »

(جواب) لازم دکلددر حضرت ابراهیم علیه السلامک
پدری آذرکه اهل تاریخ قشنده براسمی دخی تاریخدر
وحضرت نوح علیه السلامک اوغلی کنعان
ایمانده دکلدی نظم قرآن کریمده مسطور
وهنصوص اولدیفندن قطع نظر لزوم دعواسن
ایدن انبیا حقده جائزات وواجبات ومسئلات
ندر بملک لازم کلور بلد کدن صکره لزوم ادعاسی
مکلمه در مسموع اولماز بوجله دن صکره حق جل
وعلا حضرت تلرینک قرآن عظیمده « ینخرج الحی
من الميت وینخرج الميت من الحی » بیوردوغی معنا
بوما ده ده وجد ابلغ اوزره ثابت اولور قدرت

نامہ سین اظہار و حکمت بالغہ سین اصدار اتمش
اولور و بوندہ امر نبوت صرف عطیۃ الہیہ اولفہ
انحصار لازم کلوب شرف و نسب مد اخلہ می
شایہ سنہ مجال قالمز و بوخصوص بر مصلحت
عظمی در کہ خلافتی اثباتہ ملا حظہ اوانان
مصلحت بوئک یاتندہ برشی دکدر

(سؤال) « قبل البعث عالم فترتہ وفات ایدنلرک
حالی نیجہ اولور »

(جواب آنلر حقندہ ائہ اختلاف ایلدیلر متکلمیندن
اشاعرہ و اصولیوندن شافعیہ « و ما کما معذین
حتی نبعت رسولاً » آیتی ایلہ استدلال ایدوب « آنلر
معذورلر در معذب اولرلر » دیدیلر ما تریدیه و حنفیہ
« نظرو استدلال ایلہ توحید باری ممکن ایکن ترک
ایتدکلی ایچون معائب اولورلر » دیدیلر و بعض
اخباردہ وارد اولدیکہ روز محشر دہ بر قاچ صنف
اعند ارایدرلر « العذر عند الله وعند کرام الناس
مقبول » فخوا سنجہ عذرلری الله قشده مقبول
اولور اول محلده امتحان ایلہ سعیدی شقیدن
آبرولور یعنی آنلرہ امر اولور کہ کتوروب
تفسلرینی جہنمہ آملر سعید اولانلر تزد ایتوب

آئوب نجات بولورلر . وشقیلراقدام ایتموب امر
 طوعنزل مخالفت وعصیان ثابت اولور جهنمه
 سور بولورلر .

(سؤال) «فقه اکبر امام اعظم حضرت تبریک دکلیدر»
 (جواب) اصحاب درایت امامدن روایت ایند کلری
 کتب مناقب وروایتده ثابتسد . جمله دن امام
 ابو مطیع بلخی که یوز طقسان طقوزده وفات
 اینشد . طبقات حنفیه ده امام اعظمدن فقه
 اکبری روایت ایله تصریح ایدر فقیر تقویم انوار یخده
 سنه من بوره و فیاتنده اولاه سها ابو مطیع
 بلخی بی صاحب فقه اکبر یازوب صکره راوی دیو
 تصحیح اینشم . لکن صاحب نسخه سی انتشار
 بولوب شهر مزک واعظلرندن بری کوروب
 مسئله مذکوره ده بر طرف متعصبلرینه فقه اکبری
 انکار لازم کلوب قوی نمک اولوق اوزره فقیردن
 تصحیح نقل طلب ایلد کده اصل مصححده راوی
 اولدوغنی وطبقا تدن محل نقلی یازوب ویرمشم .
 اصحاب روایتدن غیر متقدمین و متأخریندن
 نیجه افاضل امام اعظم حضرت تبریکد رد بو
 شرح ایلدیلر . جمله دن قدوة الفضلاء والسالکین

الشیخ محمد بن بهاء الدینکه طقوز یوزاللی اوچده
وفات ایتشدراوتوزسنه عزلت وعبادتدن
صکره عقاید اسلامیه نیکیدن ر واجته باص
اولوق ایچون فقه اکبری شرح مرادایدوب ابن عمی
پیرعلی افندیکه برکلی محمد افندی مرحومک
پدریدر بوبابده آظر ایله مشورت ایتدکده
استحسان و ترغیب ایتکلر بر شرح مفید
ومعقول نحریر ایلد بکه الان بین العلمامند اول
ومتبولدر اما امامک دکلدر دینلرک سوزی باطلدر
وتعصیدن ناشی نفی صرف دلیل سزدعویدر
بعض واهی قرالتی کوستر لر نفیه نهادهت کبی
مردود اولد غنده شبهه یوقدر .

(سؤال) «امام اعظم حضرتلری فقه اکبرده نیچون
ووالدارسول الله ماتا علی الکفر» دیدی .
(جواب) شیخ بهاء الدین زاده دیمشدر که بومسئله
عقاید دینیسه ده درج اولدوغنک سببی بعض
کسسنه لکفر حکمی بی ابوین حقنده نفیله افراط
ایتمدیلر . بو افراط قواعد اسلامیه دن ظاهرا
خروج اولد وغندن اوتوری آنلر حقنده افراط
واصول اسلامیه حقنده تفریط ایمنلری و دایچون

اصول دیندن قیلوب فتہا کبرہ درج الہدی .
 امام فخر رازی تفسیر کبیرہ ذکر ایتدوی اوزرہ
 سلفہ رواض عترتہ عصمت دعوی ایتد کلری
 کبی یوافراط دخی آنلردن صادر اولمشدی . صکرہ
 اهل ساندن نیچہ ل آنلرہ تقلید ایتدیلرہ
 (سؤال) « کفر حکمی ندر » .

(جواب) کفر ایله ایمان ایکی امر باطنیدر . اکا
 الله تبارک و تعالیدن غیری کسه مطلع اولماز . الا
 امارات ظاہرہ ایله بیلنور . امارات ایسه کاہ
 مدلولاتدن تخلف ایدر . مثلاً منافق اماراتلہ
 ظاہرہ مؤمن حکم اولنور . اول اجلدن برکسندک
 وفاتند . کفرینہ و ایمانہ قطع و جزمہ مجال یوقدر
 مکر حقیقہ نص وارد اولمش اولہ . ذرا نیچہ
 مؤمن سو خاتمہ یه مبتلا اولوب کفر ایله کیدر .
 و نیچہ کافرہ حسن خاتمہ نصیب اولور کفر و ایمان
 حقیق یومقوله قلبہ مستورا ولا ندر . لکن حکم
 شرعہ امارات و ظاہر حالہ اعتبار اولنور .
 برکسہ وفات ایتدکد . ظاہر حالی ایمان ایسه
 احکام ایمان اجرا اولنور اکا . مؤمن حکمی دینلور .
 واکر ظاہر حالی کفر . دلالت ایدر سه احکام

کفر اجرا اول نور و کافر حکیمان دینلور پس
کفر ایله ایمان حقیقیان و حکیمان اولوب آرلرنده
تلازم یو قدر ابوبن حقهنده - کمکی ایله حکم مقرر
لکن ایمان حقیقیه موجب یقین نص ~~مکر~~ کدر
نص ایسه وارد اولما مشدر بس آدر حکمی
منزله سنده قانور بو سیاق شیخ بهاء الدین زاده
مرحوم کدر اما شیخ علی مقدس سیکد علامه
مصرف و فرید عصر در رساله سنده ایدر « ماکان
لنبي والذين آمنوا ان يستغفرو للمسرکین » آیتک
سبب نزولسنده مفسرلر ایکی وجه ذکر ایتدیلر
بری بوکه بو آیت ابوبن حقهنده نازل اوله مفسرین
و محدثین دن جمع کنیر ابن عباس رضی الله عنهم اذن
روایتله نقل ایتد کلری قوا تر مرتبه سنه ایردی
اول اجلدن امام فخر رازی و متأخرین محققلرندن
غیریلر بو وجهی تقدیم ایتدیلر بعضیسی آتیجی
سبب نزولده بونی یازدی وجه ثانی بوکه ابوطالب
حقنهنده نازل اوله علامه جارا لله وغیری بو وجهی
دایتدیلر لکن شیخ عبد القاهر جرجانیسکه
شیخ عربیندر « ثقاتدن نقل ایله روایات مختلفه
ثابت اولسه ممکن اولدقچه البته بینهما جمع اولنقی

لازمدر آیت کریمه بر شخص حقه نزول ابتدایه
اجاعله معناسی عامدر عبرت عموم لفظه در
خصوص سبیه دکدر پس لفظ مشرکین
واولو القربی عامدر ایه واه و عمه وغیری اقرباه
سامل اولور « دیو توجیه و جمع ایلدی شیخ علی
مقدسی احیا و ایمان ابوبن حقهده روایت اولان
حدیثک صدقنی زعم ایلینسه بو آیتک عدم صدق
لازم کلور زیرا نسخ انساوا حکام خصایصندندر
اخبارده جائز دکدر دیو سبب نزول حکمی ایه
حدیث احیانک عدم صدقده حکم ایلدی صاحب
ملقا وغیری دخی بو مسئله کتدیلر

(سؤال) « بوبابده مخالفت ایدنلر نیچون ایدرلر »
(جواب) امام قرطبی تذکرهده نقل اقوال ایلوب
بعض محدثلر که تحقیق و جمع و توفیق سمنیه
تقدیرلی بو غدی سیوطی کی مجرد نقل اولان
روایتلر ظاهرین یاز دیلر . آنلرلر ساله لی
تحقیقدن خالی نقل و تقلیده مبنی اولدی کیمی دخی
افراط و تعصب ارباندن اولوب یازدوغی رساله یه
بقمادی و سوبلسدوی سوزی قولانغی اشمسوب

طریق نظر در خارج و سمت صوابیدن دور مغالطه
ایراد ایلدی. و اهلی قنده حیز اعتبار و اعتداددن
دور و مهجور اولدی. نیجه سی دخی حسن ظنه
ورعایت ادبه بناء برایکی واهی سوزل نقل ایلوب
تحقیق مراد ایتدی مرحوم کمال پاشا زاده افندی
صکبی. جله سنک ملا حظه سنه کوره اثرلی
و جهدن خالی اولدی.

(سؤال) « بویاده اولی ولایق ندر ».

(جواب) خواص علمادن خلافت اصلنی بیلوب
تحقیقه قادر اولانلر اولی ولایق ندر بیلورلر. و نیجه
استرلایسه اویله دیوب مقتضای حاله کوره حرکت
ایدرلر. اما عوام مؤمنینه لازم اولان بوند که بویابدن
دم اورمیوب سوز سویلیه لر. و حسن ظن اوزره
اولوب واهی روایتلره کوره ابوین مؤمن اولق
او مولوردیه لر. و ترک ادب ایدوب کافر اسمنی اطلاق
ایتمه لر. زیر ا حاشا بوسوزله اکراهانت قصد
اولتورسه عظیم خطا دره. ائمه حنابلهدن ابن قدامه
مفنع نام کتابنده قرینه خارجه یه مقارن اولورسه
سب بی حکمی و یروب قتل اولتور دیمشلم

* ۶۰ *

ایمدی آنله اولی بودد که بو بحثدن امسالک و تخاصی
ایدلر لکن سوزمن عوامه در خواصده دکلدر
* بحث تاسع ایمان فرعونده در *

فرعون لفظی مصر مملکتی ملوکنه اطلاق اولتور
لقدر سلفده هر مصر پادشاهنه فرعون
دیرلردی حضرت موسی صلوات الله علی نبینا
وعلیه حضرت تلمینک زماننده پادشاه اولان
ظلماکه اهل اسلام مؤرخلری ولید تسمیه ایدرلر
فرعون موسی دیمکله سائرندن ممتاز اولور
فراعنه دن اوچی وبرروایتده یدیسسی ظالم
وجبار اولوب آنلرکی یوکی و آخری فرعون موسی ایدی
قصه سی سیر وتوارینخده مشهور و مسطور در
بنی اسرائیلکه جور و ستم اوزره اولغله یهود
آراسنده شقاوت ایله شهرت بولمشیدی
ملت اسلامیه ده دخی کذلک دعوا ی الوهیت وجبروت
ایله مشهور اولوب مقام ذم و عتو و فسادده لازم کلسه
« فرعون کبیر » دیمکله ضرب مثل ایدلر
وجهله تفاسیر وتوارینخده کفر و ضلال اوزره
یازیلوب جمهور اول طرفه ذاهب اولمشدی
سیخ محبی الدین بن عربی کندی کشفی و وجدانی

اوزره فصوص نام کتابنده قصه موسی ده فرعونک
ایمانی و نجاتی یازوب دعواسته نظم کریمدن
« قال فرعون آمنت انه لا اله الا الذي آمنت به
بتو اسرائيل وانا من المسلمين » فرعونک ایمانه نص
صریحدر و حالت غرق حالت احضار کبی
دکدر که ایمان یأس اوله صکره « الان وقد عصيت
قبل وكنت من المفسدين » ایسانی اول زمانه تأخیر
ایتدو کته نوعا عتابدر عدم قبوله دلالتی یوقدر
« يقدم قومه يوم القيمة فاورد هم النار » عدم ایمانی
اقتضا اثر « اليوم نجيك بيدك لتكون لمن خلقت
آتي نجاته فصدر بوكون بدنکله بزسکا
نجات و پرورز ساحله القا یتکله و روحکله دخی
آخرته نجات و پرورز تا کیم خلیفکده اولان قومه
سن بنم قدرتمه آیت عظیمه اوله سن و برکسه
رجندن نا امید اولیه دیوسوق کلام ایتدکدن
صکره « والامر فيه الى الله لما استقر في نفوس
عامة الخلق من شقائه ومالهم نص في ذلك يستبدون
اليه » دیمشدر شارح فصوص ایدر شیخ و ارث
کامل محمد بدر ورثه کمالین نصوصی حقیقت

حاله اطلاع نصحر استدلال صورتسده ایراد
 ایدرل بس ایراد نصوص واستدلال صورت
 واحده اولغله وارث کاملی مجتهد و مستدل
 ظن ایدرل اول اجلدن شارح لک کیمی « شیخ
 مأمور و معذور در » دیو شرح البوب بعضی علما
 « بو محل دسیسه در بریهودی ادخال ایتسدر » دیو
 افترایلدیلر و بالجمله خلق بو بایده شیخه دخل
 و تعرض قیسنه دوشوب موروزنبور کبی باشنه
 اوسدیلر لکن شیخ دیدوی کبی قطع و یقین
 افاده ایدر برسنند بولامدیلر آنجق نین الام
 مهم-ور اولان شقایه بناء یازدیلر چزدیلر
 شیخ فصوصده کندی کشفی مقتضاسنی یازوب
 طریق نظر واستدلال محققانده علامه جلال
 دوانی دخی بو بایده مستقل رساله یازوب قواعد
 و اصول اوزره نصوصدن استدلاله شیخ
 مدعاسنی اثبات ایلدی کیمی رد و کیمی قبول
 البوب بوزمانه کلنجه سورلدی
 نتیجه بحث بودر که بونک کبی طریق نظرایله طریق
 تصفیة آراسی آولافرق اولنق کر کدر طریق نظر

ادله عقلیه و نقلیه ایله استدلاله منیدر . طریق
تصفیه ریاضت و سلوک ایله کشف و شهوده منیدر
ایکسنگده بشقه اصطلاحلری واردور . و بحثک
اصلی بر طریق قاعده سی و اصطلاحی اوزره بنا
اولنوب سؤال و جوابده طریق آخر قاعده سی
و اصطلاحی طرفنه نظر و التفات اولنق کرکدر
تا که خلط مسائل و تنویش دلائل لازم کلیه
جمله بویک انالی بختلرده مبدأ نزاع وجدال و منقأ
قبل و قال بوماده در . نظر و استدلال اصحابی
کندی قانونلری اوزره طریق تصفیه اربانه
دخل و اعتراض ایدرلر . آنلرک طریق ایسه طریق
نظر و استدلال دکل کشف و وجدانه مبنی
و اصطلاحلری حکمت اشر اقدن مأخوذ بشقه
اصطلاحدر کشف و وجدان شرعا دلیل اولوب
طریق نظرده بر دعوا اثبات ایلزسه ده کندیلرینه
حجت اولور . اولیاء اللهک کشف و الهامی کندور
حجت اولوق طریق نظرده بیله مسلدر . موجبیه
عمل ایدر . ایمدی طریق تصفیه قوا عد اوزره
سوق اولنان دلیل و دعوایه طریق نظر قاعده سبه

اعتراض اول نماز. اولتورسه. کبر و اول طریق
 قاعده سبيله واصطلاحی ايله اولنق کر کدر
 بویابده معتضلر جمله طریق نظر واستدلال ايله
 اعتراض ایدر لر آنو کیچون وارد و مسموع اولماز
 مع هذا بوما ده ده نصوص دعوی شیخی اثبات
 ایدر نته که جلال طریق نظر اعدده سی اوزره
 استدلال ایلشدر بومر تبدلر معلوم اولدقدن
 صکره برکسنه بویابده نزاع ایدر سه احق دکلیدر
 گویا که حق تعالی حضرتلری رحمتی خلقدن منع
 و دروغ ایدر فرعونک ایمانندن اکانه ضرر و کفرندن
 نه فائده حاصل اولور هله یهود یلر بود دعوی
 ایتسدر انتقام ایچون وجهی واردر زیرا آنلرک
 آبا واجدادی فرعوندن چوق ستم کورمشدر
 اما غیری ملت اصحابی آنلره تابع اولنک وجهی ندر
 ایمدی طلبه علوم قوا بلنه اولی بودر که بویابده
 فرعون ایچون مؤمن دیمزلر ایه ده دینلره خصوصاً
 شیخه دخل و تعرضده اولسیه لر خدا وسطدن
 جیفیه لر

* بحث عاشر شیخ محیی الدین ابن عربی سائنده *
* واقع اولان اختلاف بحیدر *

بو بحثی درت کلمه ایله ادا ایده رز
(کلمه اولی) شیخ ترجمه سی یعنی تاریخی در
شیخ مزبور محیی الدین بن محمد بن علی بن محمد
عربی الطائی الحاتمی الاندلسی المرسى المالکیدر
اندلسده آق دکر کنارنده مر سیه نام شهر ده
بسویوز آلتش رمضاننک بکرمی مدیحی کونی
دنیا به کلوب دمشق سامده صالحیه نام ناحیه ده
آلتیوز اوتوز سکزر بیع الاخرینک بکرمی ایکنجی کونی
وفات ایتدی . سنی یتش سکزیل اولوب مغرب
دیار لر نی کزوب تحصیل علوم و تکمیل منطق
ومفهوم ایلیوب سلوک و مجاهده ایله مراتب عالییه
نائل اولدی . بعده حجازه کلوب حرمین شریفینده
نیجه مدت اقامتدن صکره شامده واروب وفات
ایدنجه آنده فالدی . عصرنده کثرت تألیف وقوت
قدسیه ایله مشهور اولوب شیخ اکبر لقبیه استهار
بولمسیدی . آلتیوز قدر کتاب و رسائل تألیفته
موفق اولوب و شهودی مقتضای نبجه وحدت وجود

مطلق مسلکنی اختیار ایدوب فصوص و فتوحات
 انالی کما بلرده وارداتی اول مسلک اصطلاحی
 اوزره قلمه کنوردی. و علوم غریبه دن علم حروفده
 جفر کبیر و مفتاح جفری تألیف و تخریر ایدوب
 آسکله اهل عصری اوزرینه تفوق و تفرد اتسدی.
 منایخ کاردن شیخ صدرالدین قنوی کی افراد
 کلوب کند و دن بلذ ایلدیلر. و اکثر آئارنده جمال
 سمی جلال اوزره راح و غالب اولغله صکره کلنلرک
 قبل و قالته مؤدی اولوب ساننده خلق اختلافه
 دوشدیلر.

(کلمه نایسه) شیخی رداده نلرده در شیخ
 انتقالدن صکره طریق تصفیه اصحابندن بعضیلری
 و طریق نظر اصحابنک اکثری شیخک وحدت وجود
 اصلنه بناء طریق تصفیه اصطلاحی اوزره یازدیغی
 کابلره طریق نظر کوزیله باقوب انکار ایلدیلر.
 و انکارلری بی وجه دکل ایدی زیر طریق نظر
 قانونه کوره منکر کورینوردی اول اجلدن بونلرک
 کیمی قبول ایلوب انکار ایله اکتفا اتسدی ردایله
 عقید اولدی کیمی دخی انکارده مبالغه و اصرار

ایذوب ردل یاز دیلر وهجولر ایله شیخی اکفار ایلدیلر
 حتی بوفرقه منعصلری شیخ اکبری شیخ اکفره
 تحریف ایتدی لر لکن بحث سابقده ذکر اولندوغی
 اوزره نزاع وجدال اصل فاسد اوزره بنا اولمغله
 عند التحقیق آنلرک تحاملی واکفاری صریر باب
 وطنین ذباب منزله ستمه کورندی اهل انصاف
 اعتبار و التفتات ایتوب دکلدی لر آنجق یعنی
 بساردن فرق ایتزکسنه لر آنلرک یاغره سنه
 آلدانوب اوزرلرینه لازم دکل ایکن سوء ظن ایله
 نیجه و بالره کیردی لر « البادی اظلم » فخوا سنجه
 باع اولانلردخی زیاده و بالدن غیرن نسنه
 کورمدیلر آنجق کتدو طریق قانونی اوزره
 مخالف کوروب اتکار خفیف ایله قناعت ایدنلر
 فنشک و طیفه سنی ادا ایلوب و باله کیرمدی بلکه
 مناب اولدی

(کلمه نالسه) شیخی قبول ایدنلرده در طریق
 تصفیه اربابنک اکثری وطریق نظر اربابنسن
 برفرقه که شیخ کلامنک منسائی واصلی ندر بلدی لر
 یا خود ظاهر حالتیه نظر ایله حسن ظن ایدوب اصلا

انکار ایلدیلر وجهه سوزلرخی قبول ایلدیلر حتی
بوفرقه دن کیمی « شیخ خاتم الاولیا و وارب خلافت
محمدیه در » دیدی طعن و تشنیع اربابنسه ردلر
یازوب تسفیه ایلدی ایکی طرف افراط و تفریطدن
خالی اولدیلر اما وحدت وجود مسئله سنده
سبخن صکره کلن اکثر مناسیخ صوفیه شیخه تابع
اولدیلر و نظرو تصفیه طریق بنی جمع ایدنلردن
محقق سامی مولانا جامی بومسئله بی بررساله ده
مفصل و مسروح تحریر بیان ایلنلندر مراد
ایدنلر آئی مطالعه ایده لر

(کلد رابعه) شیخ حقننده توقف ایدنلرده در
ذکر اولنلر ایکی طریق اصحابندن بفرقه شیخ
سننده توقف ایدوب کابلرینه بقمدیلر ردو قبول ایله
مقید اولوب کشاکش اورطه سنه او عرامادن
توقف کنارنده طور مق یکدر سلامت آنده در
دیدیلر و بونلر اصابت ایلوب ضرر کورمدیلر
نفسنده صدرالدین قنوی حضر تلی وصیت
نامه سندن مستفاد اولان دخی بودره زیر آئلر
« بزدنصکره شیخک و بزم کابلریمدن هر کس

استفاده به هوس ایلیه زیرا اکثر ناسدن اول باب
مسدود در «دیو جله» وصایا سندن قلمسندر
ایمدی طالب حق کر کدر که انصاف ایلیه اگر
غوامض کلمات مشایخی فهم مرتبه سنده دکل
ایسه اول مقامدن دم اور میوب کندونی سک
و شبهه و دخل و تعرض ورطه سنده دوشمریه
شیخ حقنده حسن ظن اولی درایتدوی تقدیرده
سوء ظن مسلکته کتیه عامه مؤمنین حاله لایق
اولان بودر حق تعالی حسن ظنه موفق ایلیه .

* بحث حادی عشر لعن یزید حقنده در *

بودخی معرکه آراوساثر ابحاندن قدیمدر بنی امیه
و آل عباس و سنی و شیعی بیننده ساثر و دائر
اولوب اول زماندن برو سورینور بحندر اصلی
بودر که حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
بعثتی ایله دولت اسلامیه ظهور ایدوب دین مین
امورنی تشیت ایچون طرح اساس و آیین
دولت اقتضا ایتمکله جناب شریفقری زمان
سعادت لرنده نبوت ایله سلطنت بیننی جامع اولدیلر
* الخلافة بعدی ثلثون سنة * بیوردقلری اوزره

اوتوز سنه خلفای راشدین اجرای احکام دین
ایلیوب مدت خلافت تمامشدن صکره. ثم یکون
ملوکا عضوضا» خواستجه دولت طالبری حکم
غالبک قضیه سبیلہ عمل ایدوب حرکتہ کلیدیلر
غرض بللی صوز تا بعض امر دینه متعلق دعوارہ
یاسوب اول پھانہ ایلہ حضرت عثمان وحضرت
علی رضی اللہ تعالی عنہما عصر لرنده نیجه نزاعلر
وجنکرا اولوب متغلیبتدن شامده بنی امیہ دولتی
ظہور ایلدی اهل اسلام آراسنہ اختلاف دوسوب
فرقه فرقه اولدی لر دولت بنی امیہ و بنی ہاشم
آراسندہ نزاع اوزرہ قالوب حضرت امام حسن
خلافت دعواسندن فراغت ایدیجک دولت
بنی امیہ ده قرار ایلدی لکن بو وضع بنی ہاشم
طرفتہ غایت کران کلوب جکر گاہ اولدی ہضم مشکل
اولغلہ حضرت امام حسینی (رضی اللہ تعالی عنہ)
مدینہ متورہ دن قالدیروب دولتی انتزاع مصلحتی
ایچون عراق عربہ کتوردیلر بنی امیہ طرفی آکاہ
اولدقدہ اعوان وانصاری بہر حال عادت اوزرہ
مدافعہ پہ قائم اولدی لر و کر بلا وقعہ سی ظہور

ایدوب اول آراده امام حسین رضی الله تعالی عنه
 واتباعی شهید اولدیلر. وقعه مذکوره هجرتک
 آلتمش برنجی ییلنده اولوب اول زمان سامده یرید
 ابن معاویه پادساه ابدی. بوخصوص بنی هاشمه
 داغ درون اولوب سیف ايله انتقام قابل اولیوب
 لسان ايله یزیده واتباعنه ستم ولعنه باسلیوب
 آنوکله تسفی غیظ ایدرلردی. سیعلر اراسنده
 بوماتم ولعن اول زماندن عادت قالوب کیدرک
 سنلره دخی سرایت ایلدی. یوز اوتوز ایکی
 سنه سنده بنی هاشمدن آل عباس ظهور ایدوب
 بنی امیه استیصال اولند قده سب ولعن
 آرتوب سیعلردن نیجه سی مذهب رفضه تابع
 اولوب حاشا سب سیخین ایتکه باسند یلر.
 حضرت علی واولاد علی رضی الله عنهم حقند.
 خوارج تفریط ایتدوی کی روا فض افراط
 ایلدیلر. آل عباس عصرنده اهل سنت علماسی
 ايله علماء نیعه بیننده بوباید نیجه قیل وقال اولدی.
 عقاید اسلامیه یاز یلوب اصول دین کابیری تدوین
 اولنوب اصحاب کرام حقند. عامه اهل اسلامه

واجب اولان اهل سنت اعتقادنی بویه بیان
 ایدیلر که «عموم اوزره صحابه خیرایله ذکر اولنه و شره
 متعلق کلام آنلر حقنده لسانه کلیه . وجهله سنه
 حسن ظن اولسوب آرارنده واقع اولان نزاع
 وجدال خصوصنده دینله که آنلر جله مجتهد درلر در
 مجتهد خطا ایلمک جائزدر . اصابت ایدرسه ایکی
 اجر خطا ایدرسه بر اجر وارددر . عندالله جله سی
 مناب و مأجور درلر » و حضرت علی و معاویه
 خصوصنده دینله که «معاویه اجتهاد ده خطا
 ایتدی . حق حضرت علی کرم الله وجهه
 طرفنده ایدی » اما یزید خصوصنده اختلاف
 ایتدیلر . مزبور صحابه دن اولمیوب یکریمی بش
 سنه سنده طوغوب آلتش درتده وفات ایتدی .
 جمهور علماء شیعه غرض سابقه بناء مزبور حقنده
 یعنی تجویز ایلدیلر . بعض اهل سنت علماسی
 دخی « یزید فاسق و کافر در کفرینه بعض شعری
 دلالت ایدر » دیو آنلره تابع اولدی . فقهاء
 سافعیه دن بشبوز درتده وفات ایدن ابوالحسن
 علی بن محمد کباهراسی و متأخر بندن سعد الدین

تفتازانی کبی . اما اکثر اهل سنت تجویز این تدبیر .
 امام غزالی عدم جواز ینہ مفصل فتوا و یروب منع
 ایلدی « کافره و شیه ضانه بیلہ برکسنه لعن ایتامک
 اولی در » دیدی . و امام سراج الدین علی بن عثمان
 اوسبی دخی اصول دینده نظم ایلدوکی یقول العبد
 قصیده سنده « ولم یلعن یزید بعد موت » دیدی .
 بوندن صکره خلق آراسنده فرعون کبی سؤ ظن
 و شقا ملا حظه سی رسوخ بولوب یرلشسد ی
 قالدی . و مقام شتم و ذمده یزید لفظی ضرب مل
 و مستعمل اولوب عرض اصلیدن قطع نظر مجرد
 تقلید محضله « لالحب علی و لالبعض معاویة »
 اکثر خلق لعن ایدر اولدیلر . نه امام غزالی سوزی
 قولنقلرینه کیردی یقول العبد تنبیهن ایستدیلر .
 حتی براز بهایم مقوله سی استخاض معاویہ یه بیلہ
 لعن ایدوب مائی کیمدیلر . آنرا یله بو باید نزاع
 بی معنیدر . زیرا اصلی باطل تعصبه و یاخورد جهلله
 تقلیده مبنیدر . نهایت طالب حد اوسط اولان
 کمسه بی غرض اهل سنت علماسی مسلکئی
 اختیار ایدوب امام غزالی فتوا سیله عامل اولور

ويك يلدن بروچن معنابه قار يشوب بيهوده
حساقا ايلز. مز بور فتوا وفيات ابن حلكا نده
حرف عيشده. كيا هراسي ترجمه سنده مسطور
ومقيد در.

* بحث ثاني عشر بدعت بخنيد ر *

بدعت اولدر كه امور دينيه دن و دنيويه دن صدر
ثانيد. يا خود دخی صكره ظهور ايله. حضرت
بيغمبر صلى الله عليه وسلم واصحاب كرام رضی الله
عنهم زماننده اوليوب سنت قوليه و فعليه
و تقريره دن بريله اكا اشارت اولميه. و حقنده
آثار دخی بولميه. بومقوله اولان نسنه ايكي
قسمدر. بريند بدعت حسنه ديرل اول زمانلرده
اوليوب صكره اقتضا حسبيله ائمه دين تجويز
ابتدكاريدر مناره لر بناسي و تأليف كتب كبي. ير قسمي
دخی بدعت سيئه در اعتقاد بابتده اهل سنتدن
غيري فرق ضالاه عقايدی كبي و عملياتده خلق كتردي
زعمنجه عبادتلا اختراع ايتك كبي. بونلر كهر برينك
احكامي كتب شرعيه ده مفصل و مشروح
يازمشدر. بز آنلري بيان صدينده دكلوز. آنيجي

آنی ذکر ایدرز که بوجه بد عتذر بین الناس عرف
 وعادته مینبدر بر بدعت بر قومك آر اسنده
 ير لشوب قرار داده اولدقد نصكره امر بالمعروف
 نهی عن المنكر در دیو خلق منع ایدوب آندن
 دوند رمك آر زو سنده اولق عظیم حیاقت
 وجهلدر خلق مألوف ومضاد اولد یغی معنایی
 اكر سنت اكر بدعت ترك ایتزكر مكر بر صاحب
 سیف جله سنی قتل عام ایله مثلا اعتقادده
 اولان بدعتلر ایچون سنی پادشاهلرنیچه جنكدر
 وقتلار ایتدیلر مفید اولمادی عملیآده اولان بدعتلر
 حقنده دخی هر عصرده متشروع ومتقی حاکمدر
 و واعظلرنیچه یسللر نصب نفس ایدوب خلق
 بر بدعتدن دوندوره مدیلر ایددی خلق عادتق
 ترك ایتز هر نه ايسه الی ماشاء الله سوریلور کیدر
 آنجق حکامه اهل اسلام نظامنی حایه وشرباط
 واركان اسلامی جمهور ییشنده محافظه لازمدر
 واعظلر دخی عموم اوزره خلقی سنته ترغیب
 و بدعتدن تحذیر بابنده رفقله وعظ ونصیحت ایله
 اکتفا ایده جك اوزررینه لازم اولان وظیفه بی ادا

ایش اولور لر طومتق خلقه قاور وکوجله
طوتدرمق اولماز و بالمله بوباده تعمیق وتدقیق
منیددکلدر زیرا صدر اولدن صکره کلان
عصرلرده هر عصرک خلقی حالی سننه تطبیق
وتدقیق اینسه لرقی بعید بولنور . انصاف ایدوب
هرکنی نفسنی یوقلمسه سننه اتباعله اصلا
مناسبت بولنماز اکثر مزائده صادر اولان افعال
واقوال بروجله بدعتدن سالم دکلدر ایمدی
کمال کرم حضرت شفیع امتدن متوقعدر که
بوضعیف یچاره امتک کثرت بدعت جرایمه باقبوب
مؤمن وموحد اولدقلری خصلتی باعث شفاعت
وسبب مغفرت قله والا کمال مرتبه سننه رعایت
واتباع تکلیف اولنورسه حال مشکلدوره الله تعالی
حضرتی عنایت وهدایت ایلیم آمین

* بحث ثالث عشر زیارت قبور بحسبدر *

ایم سالفه مقابر زیارتنه زیاده اهتمام ورعایت
اید لر دی بر روایتده عبادت اصنامک مبدائی
ومنسانی بواولدی اسلام ظهورنده بر زمان
فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتتری بو محمد ور

همچون مطلق زیارت قبور دن منع پیور مشلردی
 صکره کیر و تجویز ایدوب «کتنه نیتکم عن زیارة
 القبور الا فروعها» پیور دیلر . پس زیارت
 قبور و موتایه دعا مسروع اولدی . نهایت صدد
 استمداد ده در . بوخصو صده علماء اسلام
 اختلاف ایتدیلر . بعض مشایخ «اذا تحیرتم
 فی الامور فاستعینوا من اهل القبور» دیو
 استعانت واستمدادی تجویز ایلدی . و دیدیکه
 «روحك بدنه تعلقی جهتندن قبراه دخی علاقہ سی
 اکسک دکلدر بکار قبور بنده اثر روحانیت وارد رسائر
 یرده اولان توجه و دعادن اولیله یرده روحانیات ایله
 توسل اولی در . کورلمز میکه مشایخ نقشبندیه بکارندن
 بعضیسی بعضیته کبرینه ملازمت و روحانیتدن
 اخذ و تلقی طریقت ایتسندر . اما اکثر اهل شرع
 استمداد و استعانت تجویزی عوامه ارخاء عثمان
 اولور سلفده اصنامه عبادت بومعنادن ظهور
 و نشأت ایلدی اولانیبا و اولیا ارواحی ایله
 توسل ایلدیلر کیدرک صورتلرین یاپوب «هوؤلاء
 سفعوا ونا عند الله» دیو تبدیلر عبده قبور دخی

بومعنا ایچون قبرلرده معکف اولوب عبادت
 ادرلر « دیو مطلقا استمدادی منع ایتدیلر و بومعنا
 شرکدر کورلزمیکه حضرت ابراهیم علیه السلام
 نارغروده القاولنورکن جبریل امین علیه السلام
 کلوب حاجتک وارمیدر دیدکده « اما الیک فلا »
 دیوجواب ویردی . « ربکدن سؤل ایله » دیکجک
 « علمه بحالی حسبی عن سؤلای دیمکله عرض
 احتیاج ودعا بیلله ایلدی . ایمدی بوخصوص
 خلقه توحیدقاعده سنی تعلیم اولدی کرکدر کدخلق
 حقدن غیریدن استمداد وتوسل ایله لر « وابتغوا
 الیه الوسيلة » دن مراد طاعات واعمال صالحاتدر
 دیدیلر . حتی بوزمره دن ابن یئیمه افراط ایدوب
 حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم قبر
 شریفنی بیلله زیارتدن منع ایلدی « حضرت عمرک
 رضی الله عنه استسقاده قبرنی ایله توسل ایتیبوب
 حضرت عباس رضی الله عنه بی کوندروب آلر
 ایله توسل ایتدکلی احیا ایله توسل اولی اولدیغنه
 دیلدر « دیدی و بویابده برقاق خصوصده مزبورک
 افراطی باعث اولوب مصرو سامده علمایاشنه اوشوب

بجه بخنلر ومصر يادشاهی حضورنده دعوانر
 ابلدیلر . خلق ایکی فرقه اولوب طرفیندن بجه
 رساله لری ایلر . ابن کنیر و ابن قیم آنک شاگردری
 ایدی . تألیفلرنده بو بخنلرندن اسباع ایتدیلر .
 مخالفلری ابن یثیمه بی اکفار ایدوب بالآخره حبسه
 قودیلر . یدیوز بکرمی سکرزده حبسده وفات
 ایلدی . بس بخن زیارت منازع فیه اولوب ایکی
 فرقه یه محاکمه لازم کلدی . محاکمه ده حد اوسط
 اختیار اولنوب دینلور که ارواحک ابدانه وقبوره
 تعلقی دقایقی بیلوب متأاولان وسائر امكنه دن
 آنده اتدوی توجیه ودعا سنده فرق بولان شروص
 وقبورده توسل ایدرنه که بعض منایح ایتشردر
 و آنلرک توسلی شرک دکلدر . توحیدده بله مراتب
 واردر . حضرت ابراهیم علیه السلامک توحیدی
 توحید صرفدر « نبتل الی الله بسر اشره » ایدلر
 وسبیله یه نظر ایلن . اکثر قوت قدسیه اربابی
 اوله در . اما آسانغی مرتبه لرا صحابی جلب ودفعده
 روحانیات وجسمانیات ایله تسبیب وتوسل ایدلر .
 وسبیله یه عبادت قصدی لولما یحق شرک لازم کلن .

لکن وسط الحال اولانلره لازم اولان بودر که زیارته وار دقلرنده رضاء الله جل جلاله ایچون سوره فاتحه شریفه اوقیوب نوابن مز ار صاحبی روحنه بغسلق ابله اکتفا ایلیوب برغیری فکر ده . اولیه . نه قبری او نه ونه یاسه . وزیارت روضه مضهره سید الانام علیه السلام مینسراولورسه متاسکرده یازیلان آداب اوزره مواجهه شریفه ده ان قاوسدروب طور ه کوکلدن توجیه تام ودعا ایلیه . سبیکه یه یانسوب یا او بیکله ادبسنز لک ائیه . آداب شریعت مطهره بودر . غیری کونه حرکت حرمتسنز لکه دلالت ایدر . اولی بودر که بومقواه محذوراته اوغرائیه . برکسه اول اصلسنز اینله ارواحه تقرب ایدر صائیه بو طریقله ایکی طرفه افراط وتفریطنه اعتدال کلوب نه خلق مطلق زیارتدن منع اولنورنه قبردن استمداد واستعانتیه مطلق اجازتله عوامه ارخاء عنان بولنور . اما قالدیکه بین الناس مز ارلرده چراقلر وضع اولنوب نسوان واطفال وعقول ضعیفه اصحابی رجال واروب مقبره یوزین کوزین سورمکی

و چراق یاغیله یاغلانغی عادت ایتشلردر فراغت
ایتمزلر مقبره بکچیلری و چراغیلر آنو کله یکنور لر .
اولا باده آنلر ایله نزاع وجدال حماقتدر مفید
اولماز بلد کلر ندن قالمازلر قبور دن غیری یوللرده
بعض اولو آغا جلره ایلکلر بغلیوب بعض اچاره
اعتبار ایدنلر بهایم مقوله سیدر جسمانی مداواتدن
غیری واسلامده حجر الاسود دن غیر حجر و سجره
نعظیم و بکریم اولنلق یوقدر آنده نیجه حکمت واردر
* بحث رابع عسرر غایب و برات وقدر *

* نماز لری بختیدر *

معلوم اوله که « مطلق صلاوة نافله ده برایکی نوع
نمازدن غیری نافله بی علی سبیل التداعی جماعتله
قلبی مکر و هدر » دیو فقها کتب معتبره ده نقل
و روایت ایتدیلر لکن تاریخ هجرة نبویه در تیوزه
ایردکده قدسده رغایب نماز لری ظهور ایدوب
خلق رغبتله قلمغه باشلا دیلر صکره برات ولیله قدر
نماز لری جماعتله قلمغه باسلیوب عادت اولدی
قالدی بعض علما « بدعتدر وجا عتله نافله
مکر و هدر » دیو انکار ایتدیلر مفید اولوب

خلفد ن اصرار زیاده اولدی استغنا اولئد قده
 مسایخ اسلام کاه کراحت ایله وکاه « نذر ایدوب
 قلار » دیمکله فتوی وروب عرف وعادت فلمه سی
 جانبنده اولغله شرعا عرفه اعتبار اولنوب قرار
 ایلاش بدعتی ویامکروهی منعه فساد مقرر اولغله
 اهون شرین اختیار نه کوره فتویلر وروب
 حکام دخی منعی ایله مقید اولیب مقید اولدقاری
 تقدیرده خلق ممنوع اولیا جقلرین ییلوب اغماض
 ایتد یلر لکن بو خصوصده دخی خلق تعصبه
 دوشوب ایکی فرقه اولدیلر برفره افراط ایدوب
 قلماسی باینده تشدید و تغلیظ ایلدی . برفره
 تفریط ایدوب « البته قلمق کرک » دیدی ایکی
 طرف دخی اصابت ایتیبوب اعتدال دن خارج
 اولدی بویابده محاکمه وحد اوسط بودر که قلمق
 قلماق برابر اوله برآدم استرسد نذر ایله قله استرسه
 حانه سند . یاتسی نمازینی قله یاخورد یالکز یاتسی
 نمازی قلسور معجده واره . قلانلر آراسنده
 بولتور سه قله جماعته مخالفت حناقنی ایدوب
 چقوب کتمیه آنده نذرله یا نذر سز قلدیغی مخالفت

صورتندہ جیوقوب کتمدن یا خود قلیوب اوتور مدس
 یکدر اگر تعقل ایدرسه . نہایت عرق تعصب حرکہ
 کلوب کبر و کین بصر بصیرتی پورر سمت اعتدال
 واضح ایکن کورمن لئور افراط طرفہ کیدر
 کندی زعجنجہ کائہ بر معقول ایش ایدر .
 درد مند ک خبری یوقکہ ورع باردینہ داریلہ
 تعذیرہ مستحق اولوب مبعوض خلق و مرہود حق
 اولق جرمنہ استعداد پیدا ایدر . ہی ایلہ اول
 کجہ نمازی او دہ قلسک او یلہ بارد وضع
 تاہوار ایلسک نہ لازم کلوردی . عمر کدہ جملہ نمازی
 جاعتلہ می قلدک . یا خود مسجدہ سائر اہل
 اسلامہ اول نمازی قلسک بر مکروہ ارتکابی ایلہ
 کافر می اولور سن مکر سائر اقوال و افعالہ کدہ کراہندن
 سلامتی واردر . بلکہ احوا ایکی انصافلہ شرعہ
 تطبیق ایلسک جو غنی مخالف بولور سن سنبت
 سینجک قاضی زادہ افندی احیاء علوم دینسی
 اوقودوب «بودر سدن آنجق کندومزک ماہینی
 و عجزنی بلکی استفادہ ایدرز» دیردی . تصور
 و کسورینہ اعتراف و انصاف ایدردی . سن بویلہ زغم

وینددار صاحبی اولق ندن در ایددی واعظ
افند بلره لازمدر که اول نماز زماننده
بو محاکمہ بی نقل ایدہ لر. وعظ لرینک وظیفہ سی
بودر کہ افراط و تفریط نقلیلہ خلقہ دغدغہ و یروب
امت محمد آراسنہ تفرقہ دوسور میدلر. تدقیق
ونعظیمیری دکلدر عبادت صورتندہ اولان
عادت لری منع ایتمک اولیدر زبرا حرصہ
واصرارہ باعث اولور بلکہ ترغیب اینسہ لر خلقہ
کسل کلور سائر فرائض و واجبات کبی کیدرک
ترک ایدر لردی کورمز میسین بی نماز اول کیچہ لردہ
مسجدہ طولارلر زیرا منع حرص افادہ ائلمندر
* بحث خامس عشر مصاحفہ بیانندہ در *

مصاحفہ ال طو شمس قدر اصلدہ بیعت و ملاقاتندہ
سنت ایدی اصحاب کرام رضوان اللہ
تعالی علیہم اجمعین بر برینہ ملاقی اولدجہ
مصاحفہ ایدوب « غفر الله لنا ولكم » دیرلردی
و بو بابده نیجه احادیث شریفہ روایت اولمیشدز
مراد ایدن امام نووی اذکارندہ کورہ یالکن
بر فصل مصاحفہ حدیث لریدر مسکرہ صکرہ

ملاقاتده مصافحه اول نماز اولوب نمازلردن صکره
واکثر رومده جمعه نمازی قلند قدن صکره ایدر
اولدیلر. بوخصوص دخی عاده وعرفه مبنی
بر بدعت اولمغله بعض واعظلر سویلیوب
«رافضیلر عادتیدر» دیوخلقی منع ایلیجک استفا
اولندقدن رافضیلر عادتق اولان اوقات خمسهدن
صکره ایتدکلری مصافحه در جمعه دن صکره
اولان مخصوص صدر دیو فتوا ویردیلر زیرا
قرار داده بدعتلرده مهمما مکن تو جیه
وصلاحه حل اولیدر بونده دخی براز قیل و قال
اولمشدر لکن اول مرتبه افراط وتفریط
واقع اولیوب خلقت برازی فارغ اولدی اما
اکثر عوام بینده خصوصاً عیدلرده امر واجب
مقامنده اجرا اولنور یو بایده دخی اعتدال
بودر که جمعه کونلری جامعده کسی اون
کسندو شروع ایتیه واکریاننده اوتوران
شروع ایدر سه نه چاره مصافحه ایلیه زیرا ایتدیکی
تقدیرده اول آدم نجل یا منکسر اولور البته بهرحال
برانفعال کاور اول حینده یو بدعتی اشک

بره و منک خاطرنی کسردن اهوئدر بودقیقه دن
صکره عاده بناء اول شروع ایسه دخی عاصی
ومجرم اوله جق قدر نسنه یوق لا بأسدر .
عیدرده ایسه ملاقات زمانیدر سنتدر لکن
عمیده تخصیص عرف وعادت اولمغله اوراسی
سنت دکلدر جله احوال سنت اولاجق
دکل یا

* بحث سادس عشر ایشنا بشیدر *

سلام محانده آکیاوب یاخود باشله الیه اشارت
ایلک دخی بدعتدر دیونزاع اولنور سائرملل وادیان
اصحابندن هر برینک برکونه سلامی اولدوغندن
غیری اهل اسلام اصنافنک دخی مراتبنه کوره
سلامی مختلف اولق عرف وعادت اولمشدر
کرچه صدر اسلامده جلهنک تبعی سلام ایله ایدی
لکن صکره ملوک اسلامیه دولتری ظهور ایدوب
هر دولتک برکونه عرف وعادتی اولوب هر نسنه
حضرت علیه الصلوة والسلام واصحاب کرام
زماننده کی کبی فالماغی اطوار دولت و تباین
دیار وعادت اقتضا ایلدی آنلر آراسنده

سنت اولان امورك اكثرى اونوديلوب هر برينه
 اجرا و رعایت عاد تدرینه مغایر اولغله آنجق
 روایت کتا بلرنده اسمی و رسمی قالدی . کیدرک
 فرائض و واجباتده بله . مسامحه اولنور اولدی .
 سافده کیچن ملل وادیان دخی جله بویه دره .
 عادة الله بونک اوزرینه جاری اوله کلسدره .
 هیچ بر یغمبرک امتی اولنندن آخرینه دک جله
 سنتی رعایتله اجرا ایده مدبلره . عالم کون و فسادده
 بر حال برقرار دکلدیر . بس حضرت رسول اکرم
 صلی الله علیه و سلم زمان سعادتلرنده « واذا حیتم
 بتخية فحيوا باحسن منها اوردوها » مقتضاسنجد
 بر او غلنجق حضور شریفلرینه داخل اولسه « السلام
 علیکم » دیرایدی . آنلر دخی « وعلیکم السلام
 ورحه الله وبرکاته » دیورد سلام ایدرلردی .
 خلفاء راشدین عصرلرنده سائر اصحاب کرام
 و اهل اسلام بومنونال اوزره سلاملنورلردی .
 صکره ملوک اسلامیه دواتلرنده بعض عادتلر
 ظهور ایتدی . هر قومک آراسنده بر نوع
 تحیت سابع اولوب یرلشدی قالدی حالا

دولت عثمانیه ده عادت مثلاً پادشاه را حضورنده
سلام یرینه یراوپرلر . واکا یر دین و دولت
خصوصاً علما حضورنده رکوع و انحنایدرلر . سائر
اراذل ناس کیمی « صباح الخیر » کیمی « عشق اوله »
دیواسنلشورلر . ونیجه سی دخی سنت اوزره
سلام ویرر . ایددی بو عادتلر سننه محض الفدر
فراغت ایلک دیو بونلره نزاع وجدال حماقتدر .
زیر اذفعاتله ذکر اولندی که بر قومک عرفنی تغیر
مشکلدر . و بواصل نسنه لرده خلق کند ی
حالتیه قویوب امر دین و دنیا یه ضرری عام
ونظامه مخل معنایری کوره لر . اولاملوک حضورنده
وغیری یرده یراومک ایله بعض فقر اکا بری تحیه
ایدر . و بعض ورع خشک اصحابی « کافر اولدک
بزی و باله قویدک » دیو عظیم انفعال کو ستر و ب
فقیری حجاب آتشنه یا قر نه کفر دن خبری وار
نه و بالدن زیر ا موجب کفر اولان سجده اعضا
سبعه اوزرینه اوج کره سبحان الله دیجک قدر
مخلوقه عبادت نیستی ایله اولان سجده دره
سجده تحیت امم سالقه عصر لر نده مشروع ایدی .

اسلامده منسوح اولدی ظاهر بودر که یارون
 کسه عبادت قصد یله بدی عضوی اوزرینه
 اولقدر زمان طوروب سجده ایلمز کفر و وبال ندن
 لازم کلور آنک یارابوب رکوع وانحنا وسائر
 انفاذ ایله سلام تحیتک آنجق سنه مخالفق
 واردر اولدخی عرف وعادت ترک اولنماق عذری
 ایله معفودر زیرا بر کسنه پیوکلر مجلسنه
 واروب سلام ویرسه استخفافه حل اولمن
 آرازنده عادتدر آنوکیچون عرف وعادت ورسوم
 ادبته رعایت ایدرلر **ک**ذلك طالب الاستاد
 حضورینه وارد قدده رکوع وانحنا ایلمز سده
 سکوت ایلله زیرانی زماننا سلام مساوات
 وقرانیت رتبه سنی اسعار ایدو کندن غیره
 بکار وصغار پینده جاری اولان عادت ادبته
 رعایت ایتماش اولور و بوندن استادینک
 خاطرینه یرکلور ایمدی امر بالمعروف ونهی
 عن المنکر ایدن افندیلر بودقای بی بلمک کرک زیرا
 خلقی مألوف اولدوغی معنادن دوندر مکه عبثیره
 سعی ایدوب تضييع اوقات ایتمامک کرکدر

❁❁❁

ز را برآدفعه سويلك ايله قطع معذرت حاصل
اولور تأثير ايلز سه دخی زیاده سی کوزه لك در
مفید اولمز

❁ بحث سابع عن سر امر بالمعروف نهی عن المنکر ❁

❁ بحیدر ❁

اهل اسلام علماسی اختلاف ایدوب بعضیسی
«مطلق واجبر» وکیمی «مطلق واجب دکلدر»
دیدي. اما حق بودر که مأوربه و منهی عنه تابع
اوله. واجب و حرامده واجب و مکروه و مندوبده
مندوب اوله. امام سیف الدین امدی مرحوم
ابکار افکارده وجوبنه یدی قید ذکر ایدوب علامه
عضد الدین موافقه و سید شریف جرجانی
شرحنده آنلری ایراد وایکیسینی شرط اولق
اوزره سوق ایلدیلر.
قید اول بودر که آمر و مأور مکلف و خطایه
اهل اوله.

قد نانی آمر و مأوربه معروف و منهی عنه
منکر اولدوغن بيله. کندی عامل و عادل اولق
لازم دکل. مثلاً فاسق مجلس فسقه کندي

ایچر کن غیر یلره « ایچمک » دیه . زیرا کندی
ایچمه مک واجب و ایچمک دیمک دخی واجب .
برواجی ترکدن اورواجی ترک لازم کلزه .
واجب ترک واجب آخر فعلنی منافی دکلدر .
نهایت ایکسینی دخی یرینه کئورر ایسه عدالت
بولنور . نائیر زیاده اولور . وبوخصوص سائر
شروط وقیود یرنده اولدیغی تقدیرده واجب اولور .
قید ثالث بودر که مأموره واجب ومنهی عنه
حرام اوله . والا امر ومنهی واجب اولماز . تنه که
ذکر اولندی .

قید رابع بودر که وجوبی قطعی اوله وجوب صاوات
وتحریم خبرکی و اگر مسائل اجتهادیه دن یعنی
مختلف فیها اولان مسائل دن اولور سه امر ومنهی
واجب اولماز .

قید خامس کندودن غیری آمر وناهی اولیه .
اولور سه واجب کفایه در . هر ناحیه ده برکسه
بولنسه کفایت ایدر . اما برکسه برمتکر کور سه سائر
شروط وقیود یرنده اولسه آخری وارد ردیو ترک
المنزه . زیرا جائز که غیر کسی که مطلع اولیه .

قید سادس و شروط اول بود که امر بالمعروف
ونهی عن المنکر اولند یعنی تقدیرده مأمورک حصولی
و منهیک زوالی رجا اولئه یعنی خلقی اصرار
ایمانک و فتنه به باعث اولماق طرفی غالب و راجح
اوله . اوله اولمازسه واجب اولماز آنجق شعار اسلامه
اظهاری ایجون نزا عسز وجدالسر برکسته
ایدرسه فتنه اولماق شرطیله مستحبدر .

قید سابع و شرط ثانی بود که بحث و تجسس
اولیه تفتیش و تنخص سزاوله زیرانجسس اظهاری
فاحشه به سعی در اول ایسه حرامدر . حق تعالی
کتاب کریمده « ولا تجسسوا والذین یحسبون
ان تسع الفاحشه » بیوردی . حضرت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلم حدینده « من تسع
عورة اخیه تسع الله عورته » و بر حدینده دخی
« من ابتلی بئیی من هذه القزازوات فلیسزها
یسترا الله تعالی فانه من ایدی لنا صفیحه اثنا
علیه حد الله » بیوردی . و دأب شریدلری
منکراتی عدم تجسس و ستر ابله امر و اطف
و کرمله معاملله ایدی . اساعه فاحشه به تعرضی

سومزلردی . ومنکر اظهار نی کر یه کوروب ستر
ایلاک دیرلردی . فاخشه یه متعلق ادور دعوا سنده
ستری مشعر اعل وعسی ایله تعلل پیورزلردی .
اشنه امر بالمعروف ونهی عن المنکر واجب اولمغه
بومقدار شروط و قیود واردر بونلرک بری بولمسه
واجب اولماز استحباب مقامنده قالور فتنه
احتمالنده بلنکه ترکی لازم اولور . قلبدن
انکار کفایت ایدر بس امر بالمعروف نهی
عن المنکر ایدر زدنلرک مدعاسی وسوزلری
بومحله عرض اولند قده نه شکل ایمش بیلنور
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
امتی ایله معامله سی لطف و کرم یوزندن ایکی
آخر زمانده کلان مدعیلر کندی حضرتیه ابتدوی
مخالفت عینی کور میسوب جزئی بهانه ایله امتک
کیمی اکفار و کیمی تضلیل و کیمی تفسیق ایدوب
اللهدن قور قازو بیغمبردن اوتانماز خلقی تعصب
دردینه دوشورب تفرقه یه سبب اولور عوام شروط
وقبسودی بلزل هر نسنده امر بالمعروف نهی
عن المنکر واجبدر صابوب بری بریله نزلع

و بچ ایدوب کور طاسلسور کبی ایتسکری باطل
جدال کاهی قتاله مؤدی اولور اهل اسلام
بر بر بله جنک وجدالی اکثر بو خصوصه منیدر

✽ بحث نامن عصر ملت بمیدر ✽

معاونم اولاکه ملت و دین و شریعت معناری
بیننده اعتبار ایله مغایرت و فرق واریسده مائی
اولوالعزم انبیارن بر یغمبرک امنه کتوردوکی معشره
را جمع اولور فلان یغمبرله ملت و دینی و شریعتی
دیرلر جله انبیا اصل توحیدده متفقلردر اصولده
اختلاف یوق اختلاف فروعهده در بس دیں
اسلام و ملت اسلامیة اصولده و اکثر فروعهده
دین و ملت ابراهیم علیه السلامه موافق اونقله
آنلره اضافتله مشهور اواندی عصر مزده انکار
علمادن بعض افاضله «امت محمددن برکسنه ملت
ابراهیم دنیمک جائز میدر» دیو سؤال اولندقمه
جائز دکلدر دیو جواب و یروب بر مفصل و بر مختصر
رساله بازوب ~~کتب~~ اصول و تفاسیردن نقل
استند لال ایله تحقیقی بحث اینسدکن صکره
چعض مشایخ دخی رساله بازوب زعنفجه رد ایلدی

ایندی فقیر دخی بو مقامده اوچ مقاله ایراد ایدوب
اولکیده باحث فاضل کلامی مآلنی ایکنجینده شیخ
محیب سوزینک نتیجه سنی ذکر دفسکره اوجخی
مقاله ده محاککه ایلدی .

مقاله اولی فاضل مزبور رساله سنده بو وجهه
تحریر دعوی ایدر که کتب اصولده شرایع من قبلانده
اوچ وجه وارد بری مقدم کلان نبینک شریعتی
ایله عمل بزه لازم اوله اول نبینک شریعتی اوزره
مکر نسخ نابت اوله

بری دخی مقدم کلان نبینک شریعتی ایله عمل
بزه لازم اولیه مکر بقاسنه دلیل اوله اوجخی بوکه
مقدم کلان نبینک شریعتیه عمل بزه لازم اوله
لکن بزم نبینک شریعتی اولق اوزره مقدم کلان
نبینک شریعتی اولق اوزره دکل بوشر طله که
الله تبارک و تعالی یا خود بیغمبر علیه الصلوٰة والسلام
اول نبینک شریعتی اولد غایت بیان ایلیه
بیان دخی علی وجه الانکزار اولیه فخر الاسلام
یزدوی رحمة الله علیه اصولنده « بزم یا نمزده صحیح
مذهب مختار بوزر » دیشدر و با جملة کتب

اصولده قرار ویریلان مذهب بو اولوب اباتیچون
 وجوه استدلال بسط اولمندر . چلهء وجوه دن
 بری حضرت رسول الله علیه الصلوٰۃ والسلام
 جامع محاسن شریعتدر یکن اموره وارندر . امم سالفه
 کابری و شریعی حضرت ه و اتباعنه علی طریق
 الارث انتقال ایلیوب نسخ اولمین ماده لرده بزم
 بیغم برك شریعتی و ملتق اولمق اوزره عمل اولنور
 دنلا شریعت و ملت علی طریق الارث انتقال
 ایدنجه میراث مقدا مورث ایچون ثابت اولوب
 آنک ملکنه اضافت اولنور کن وارنه انتقال ایلدکده
 وارثک مضاف ملکی اولور مورثه مضاف اولماز .
 و مورثک آندہ علاقہ سی قالماز . ایددی بو شریعت
 حضرت ابراهیم علیه السلام ملتیدر . یعنی
 اکامضاف ایدی حق اولدیغی حالده باقی قالدی .
 و حضرت محمد صلی الله علیه وسلم انتقال ایدوب
 آنک اولدی . حضرت ابراهیم علیه السلامک
 علاقہ سی قالمادی . بو وجهله شارخ بزدوی صاحب
 الکشف و تقریر صاحبی اکل الدین بو کونه تفصیل
 ایدر . توضیح و سائر کتب اصولده دخی بومنائک

خلاصه سی مذکور در . بناء على ذلك علامه
 بیضاوی و ابوالسعود افندی « فاتبعوه ابراهیم »
 آتی تفسیرنده یعنی ملت اسلامه تابع اولکه
 اصلنده ملت ابراهیم در دیشلر . پس برکسه
 ملت ابراهیم دم دیمک جائزدکدر . زیر ابوسوزک
 ظاهری بوکادالت ایدر که حالا بوملت حضرت
 ابراهیم اولوب ملت ایله عمل اکامضاف اولق اوزرینه
 اوله . و دینلدیکی تقدیرده ملت حضرت ابراهیم
 اولوب اصالة حضرتک اولیوب محمد علیه الصلوة
 والسلام بز حضرت ابراهیم تابع اولوب امتی
 منزله سنده اولق لازم کلور بونی عوامه سویلمک
 جائزدکدر . اما خواص حالامت محمد اصلنده
 ملت ابراهیم اولوب ملت ایله عمل حضرت محمد
 علیه الصلوة والسلام ملت اولق اوزره اولوب
 حضرت ابراهیم علیه السلام ملت اولماق اوزره
 دیمک جائزدر . لکن ظاهرندن مستفاد اولانی اعتقاد
 طریقله دیموب و اول طریقله دیمدیکنه قرینه
 کرکدر . استماع ایدنلر بیله ل و خواص دخی عوام
 باننده سویله میله لر برا ایشتمکله ظاهرندن مستفاد

اولانی اعتقاد طریقہ دیہ کیدر لر . حاصلی
 هر سوز ظاہرینہ محمولدر . سول سوز کہ ظاہرندن
 مستفادی اعتقاد بزہ جائز اولیہ سویلمک جائز دکلدر
 اعتقاد جائز اولور بر حالہ قویمدقہ . بوندن صکرہ
 بوسیاقده نیجہ وجوہ استدلال سوق و بیان
 ایلمندر . بوجله دعوائی اثبات ایچون و کور بنن
 سبہ لری و اعتراض لری دفع ایچون اولمغله مالی
 معلومدر تفصیلہ حاجت یوقدر نہایت دلالت
 ضمنندہ ذکر اولٹان قواعدہ اشارت فائدہ دن
 خالی دکلدر

فائدہ اولی بودر کہ شمس علامتہ ذکر ایتدوی
 اوزرہ شریعت محمد علیہ الصلوٰۃ والسلام
 اصل شرایع اولد یغنه » واذ اخذ الله میثاق
 النبین « آیتندہ دلیل واردر . زیر انبیین اوزرینہ
 تصدیقہ میثاق اخذ اولنق انبیا حضرت
 محمد علیہ الصلوٰۃ والسلامہ اتباع لری واجب
 اولدہ امتی منزله سندہ اولمیرینہ دلیلدر . ایمدی
 مقدم کلان نبینک شریعتیله حضرت محمد علیہ
 للصلوة والسلام متعبد اولنق مستقیم اولماز .

زیرا متعبد در دینک بکن نبینک امتندن بریسی کی
تابع قلمق اولور بوا یسه حضرت رسولی رتبه سندن
تزیلدر ایددی حضرت محمد علیه الصلوٰۃ والسلام
نبوته و شریعتده اصل وغیریسی تابع منزله سنده در
صاحب کشف بومنوال اوزره تفصیل ایدر.
تقریرده دخی اجالامذکوردر.

فائده نائیه قوله تعالی «ان اولی الناس بابراهم»
آیت کریمه سنده فاضل کازرونی ایدر «حضرت
محمد علیه الصلوٰۃ والسلام اصالة یعنی استقلال
طریقله صاحب شرعدر لکن شرعی شرع ابراهیم
علیه السلامه اکثر فروعده موافقدر. «لوکان
موسی حیالما وسعه الاتباعی» حدیثی کمال استقلاله
دلالت ایدر»

فائده نائیه خلقک شبهه لری اولان دلائل حلیدر.
«نم اوحینا الیک ان اتبع ملتہ ابراهیم حنیفا و قل
صدق الله فاتبعوا ملتہ ابراهیم حنیفا» مقتضا سنجہ
مخاطبون حضرت ابراهیم ملتہ اتباعله امر
اولندیلرله اوله اولسه حضرت ابراهیم علیه السلامک
بلندن نوز دیمک جائز کور بنور دینور ایسه جواب

بود که اتباعه امر دن مراد اصلنده حضرت
 ابراهیم علیه السلام ملتی اولان ملت اسلامه
 اتباعه امر دره سعدی افندی مرحوم او حینا
 لفظنده « حضرت محمد مصطفی علیه الصلوٰۃ والسلام
 حضرت ابراهیم علیه السلامه اتباعه امر اولم یوب
 ملتہ اتباعه امر اولم تقدہ حضرت محمد علیه الصلوٰۃ
 والسلام حضرت ابراهیم تابع اولم یوب بلکه
 حضرت ابراهیم علیه السلام ملتی کیدن اخذ
 ابتدسه حضرت محمد علیه الصلوٰۃ والسلام
 دخی آدن اخذ ایله مستقل اولغه دلالت واردر »
 دیشدره بعض کتب اصولده بو آیتدن مراد
 ملت ایله علی ایجابدر دخی مبتدا ایله بزم بیغیر یمزک
 شریعتی اولمق اوزره اتباع طریقله دکلدر
 دیو تعیر سعدی افندی نک کلامی مأییدره
 فائده رابعه علامه سعدالدین « فیه دیم اقتده »
 آیتک تفسیری حاشیه سنده « ملتی حضرت ابراهیم
 مضاف قلمه دن مراد حضرت ابراهیمی تعظیم و ملتی
 حق اولوب دایل عقلی و سمعی یه موافق اولدوغنه
 تنبیه دره والا حضرت ابراهیم علیه السلام ملتہ »

* ۱۰۱ *

اتباع آنک ملتی اولد یغی حیثیندن دکل « دیمشدره
 و علامه عصام الدین بومحمد قاضی حاشیه سنده
 بر معنی ذکر ایدوب دیر که ملتک ابراهیمه اضافتی
 بابالرینه مقلد اولان مشرکینه تعریض ایچوندره
 مراد بویله دیمکدر که اقتدا انبیایه کرکدره
 بوقسه آباء جاهلیته دکل . حال بو که انبیایه
 اقتدا دندر تقلیدی ترک ایدوب عقل و سمعدن
 تحقیق طلب ایلک .

فائده خامسه یهود و نصاری و مشرکین غریک
 اصول و قروعه ملت ابراهیمه مخالفتلری و ارایکن
 بیله اعظم مفاخر لری حضرت ابراهیم علیه السلامه
 انتساب و دینی ایله تدین دعواسیدره . پس بوملت
 اتباعله امر مراد اولتورکن حضرت ابراهیم
 ملتیه اتباعه امر ایله تعبیر انلرک بود عواسینی ایله
 امر . امثاللرینه اقرب اولد یغیچون اوله یاخود
 انلر رئیس موحدین اولوب بوملتک اصلی و اساسی
 اولد یغیچون اوله یاخود بوملت بر ملت مخترعه
 دکلدره . اونه دن بروسور یله کلش ملت
 مالوفه دره اختلاف عصر سیله ایکی ملت بیننده

مخالفت کورینور سه حقیقتده مخالفت یوق احکامک
هربری عصرینه کوزه حق اولدیغی جهتدن
حکمنی متضمندر .

فائده سادسه ملت ابراهیم علیه السلامه اتباع
امر یله تعیردن مراد ادیان باطله دن مائله وحق
اوزرینه ثابته حرج وضیق اولیان ملت اسلامه
اتباعه ترغیب اوله نتهکه «وما جعل الله علیکم فی الدین
من حرج ملة اَیَکُم ابراهیم» تفسیرنده یعنی
الله دینکزی وسعت اوزرینه قلدیغی کبی دیمشدر
وحنیف ادیان باطله دن مائل وحق اوزرینه
ثابت دیمکدر . حضرت ابراهیم علیه السلامه
اعلام غالبه دن وآنلرک دینی سهل اولوب حرج
وضیق اولمدیغی کبی دین اسلام دخی ادیان
باطله دن مائل وحق اوزرینه ثابت وسهولت
اوزرینه در حرج وضیق اوزرینه دکلدر
دیو ترغیب واردر

فائده سابعه بو در که امام راغب ملت استعمال
اولتماز الاجله شرایعده استعمال اولنور» دیمشدر .
بویله اولجه ملت ابراهیمه اتباعله امر ظاهری اوزرینه

دکدر . زیرا بزم ملت ابراهیم علیه السلامه
هر رده اویماز . لکن اصول دینده و اکثر فروعهده
یا خود قدر مشترکده . اوید یعنی چون ملت ابراهیمه
تعبیر اولندی .

فأئده * نامنه دین و ملت و شریعت معناری دزه .
بر کیلی محمد افندی مرحوم ز جاجه تابع اولوب
ر ساله سنده « دین و ملت بر در . حضرت محمد
صلی الله تعالی علیه وسلم حق تعالی حضرت تدرندن
اعتقاده متعلق کتوردیکی سیردر . شریعت
اعماله متعلق کتوردیکی سیردر » دیدی . اولیه
اولیجق ملت ابراهیمدنوزدیمک جائز اولور . زیرا اعتقاده
متعلق اسناده انبیامتقلدر دینلور ایسه بوجهور
مسلمکی دکدر . امام راغب « ملت املاک الکابدن
ما خودر املیت معنا سننه الله تبارک و تعالی نک
عبادی ایحون انبیاسی لسانی اوزره مسروعه
قلدیغی اسنیامک اسمیدر دینده آنک کی در .
نهایت ملت اللهک دعوتی و انزال کتبی اعتباریه در .
دین عبادک الله تعالی دعوتنه اجابتی و طاعتی
اعتباریه در » ذبدیکندن فهم اولنور که

﴿ ۱۰۴ ﴾

اوچی بالذات برو بالاعتبار مغایر اوله . قاضی دخی
 « حتی تلج ملتهم » تفسیرنده بومعنایی ذکر ایدره .
 وسائر مفسرلو محشیلر ایدر که ملت و دین و شریعت
 بالذات بر در . جمله سی حق تعالی حضرت تیرینک
 انبیاسی لسانی اوزره مشروعه قلدیغی اشیادن
 عبارتدر . بعض تعبیراته کوره جمله سی وضع
 الهیدن عبارتدر . بالاعتبار مغایر در که ملت
 تسمیه سی مبسووث اولان نبی امتنه املا ایتک
 اعتبار یله در . و دین تسمیه سی الله تعالی یه آنک ایله
 مدان یعنی اطاعت و انقیاد اولندیغی اعتبار یله در .
 شریعت تسمیه سی الله تعالی حضرتنک زلال رحته
 منعطش اولانلره آنک مورد اولمه سی اعتبار یله در .
 بویله اولیحق عقاید و اعماله شمول اقتضایدر .
 و آیت سابقه ده دین و ملتده خرج اولماغله موصوف
 اولتجه اعماله شامل اولور . زیر اعقایدده خرج
 تصور اولماز . فقه اکبرده دخی « والدین اسم واقع
 علی الایمان و الاسلام و الشرایع کلها » دیو ذکر اولنور .
 پس عقاید و اعماله شامل اولیحق سؤال وارد اولماز .
 رساله آخرینه وارنجه بو سؤال دفعته اطناب
 اولمشدر . بر آنلری طی ایلدک .

مقاله ثانیه شیخ مجیب رساله سنک مآلیدر . مجیب
 مزبور ضعف تألیف و ترکیب ایل بر عربی رساله یازوب
 ظهر نده کویا که شیخ الاسلامه خطابا بر قاچ
 سطر تسوید ایلش . مآلی افراطله رد و افترا اولغله
 القا واجب کورلدی . بعد . رساله نک اولندن
 آخربنه دك عبارات سقیمه ایل ملت و دین خصوصنده
 وارد اولان آیات کریمه و اخبار و اثاره ظاهری اوزره
 معنار و یروب کند ی زعمجه استدلال ایل یوب
 اهل تفسیر و علماء اصول سوزلرینه اعتبار و التفات
 ایل یوب و باحث دعواسی ندر و نیچه استدلال
 ایلش در رد و منع قبول ایدرمی یلیوب عظیم
 جسارت ایلش تکرله وادیسندن یازد یغی
 خلطیاتدن بری بوکه « ملت ابراهیمه اضافتی
 قطع ایدن اول حضرتیه اهانت و جفا ایلدی »
 بعض علما بور رساله نکاربیه رد یازوب دیمشکه
 « اصل ملت حضرت ابراهیم علیه السلام کدر
 دیمکله اضافت ثابت اولور قطع دعواسی کذب
 و افترا در » نهایت بوجوابی تحریر ایدن کیسه
 مزبور شیخ صکره ایراد ایندوی اوج ماده یه

جواب یازمаш شیخ مجیب ایذر « نتیجہ رسالہ
 اوچ قولدر . بری بوکہ آنلر درلرکہ ملت ابراہیمہ
 دخول ملت محمدن خروج درو کفر در . ایکنجی
 بوکہ محمد علیہ الصلوٰۃ والسلام ملت ابراہیمہ
 تابع اولسہ اللہک رسولی اولیوب ابراہیمک
 رسولی اولیق لازم کلور . وحضرت محمد صلی اللہ
 علیہ وسلم ملت ابراہیمہ تابع اولدی دین کافر اولوز
 اوچنجی بوکہ ملتی ابراہیمہ اضافت جائز دکدر
 زیرا ابراہیم علیہ السلام ملتدن منقطع اولدی
 وحضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم وارن اولدی »
 دیورسالہ نک نتیجہ سین بو اوچ معنایہ ارجاع
 وهر برنی حاشا ایلہ انکار ایلیوب اوچنجید .
 دیمشدرکہ « ملتی میراثہ قیاس قیاس مع الفارقدر
 زیرا ابراہیم ملتی ملت محمد اولماق لازم کلوز عالم
 اولدیغی تقدیرده زیراعلماء ورثہ انبیا در موروثلری
 ایسہ ملتلی و موروث منه بنیمدر آنلرہ اضافہ
 موروث بعد الارث جائز ایسہ ملت ملت حضرت محمد
 علیہ الصلوٰۃ والسلام اولماق لازم کلوز والا قیاس
 باطل اولور » دیور زعمنجہ استدلال ایلمشدر

اولاً اوچ نتیجه دیدوکنک ایکسی محض افترا در
رساله عبارت لری اونجه بی انتاج ایلز اوچنجیده
قیاس مع الفارق قدر دیو ذکر ایتدیکی دعوا عن
اصل فاسد و کند ینک قیاسی قیاس مع الفارق قدر
زیرا پیغمبرده دعوا استقلال دعوا سیدر علماده
اول یوق اتباعه تسلیم وار در پیغمبرک ملته وارث
اولسی « ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا »
موجنبه اولوب علمانک انبیایه وارث اولسی کی
دکدر وبالجمله شیخ محب بحث ونظر بهره سندن
بی نصیب اولغله کلامنه وجود و یرمک یهوده در
آنحق بو باده یازلمش بر رساله بولنوب قلت بضاعه
اصحابی آنی بر امر معتبد به قیاس ایتیه لر دیو
بو مقدار کفتاره تصدی اولندی

مقاله ثالثه ملت بحثنده محاکمه مقاله سیدر
معلوم اوله که امر نبوتدن قطع نظر طبع بشرده
ریاست و تفرد و استقلاله بالطبع میل قونیلوب برای
مصلحت حکمت تمدن مقتضای سنجه انسان آنک
اوزرینه خلق اولمش بر امر جبلیدر فرضاً
صبیان لعلرنیده پیله ریاسته میل ایتدی کلری

مقرر در انکار او لئما ز . پس بو خصوص مسلم
 اولدقدنصرکه اصناف بشرک جاه ورتبه سنه
 کوره ریاستده تفرد واستقلال اولوره رتبه ومنزله
 رفعتده اولدجه پایه به اعتبار آرتوب اقران وامثاله
 اتباعدن عار کلمکه باشلروز یاده اولوز بومعنی
 یالکز امر دنیاده دکلدر « ریاست دینیه به عام
 وشاملدر . منلا امر دنیاده پادشاهلرک استقلال
 دعواسی ایچون قتالی وهر عصرده جنک وجدالی
 آسک دکلدر . امر دینده ایکی شیخ کامل وسالک
 واصل برعصرده بری برینه اتباعدن تحاشی
 ایدر . نکه مولانا عبد الغفور منلاجامی مناقبنده
 یازمشدر . بر پایه ده ایکی عالم تناقش و نزاع اوزره
 اوله کلمشدر چون بو خصوص بر امر جبلدر
 امور بشریه ایسه انبیا حقنده جائزادن اولوب
 آنلرکرتبه سی مراتب انسانیه فوقنده اولدیه
 لازم کلدیکه اول زمره جبلله آراسنده دخی
 پایه لرینه کوزه بو اعتباره رعایت اولته . خصوصاً
 اولوالعزم ایکی پیغمبرکه ایکی صاحب قرآن پادشاه
 عظیم الشان رتبه سی آنلره نسبت ذون و پستند

﴿ ۱۰۹ ﴾

آرازانده تابع و متبوع اولیٰ نه مرتبه در قیاسله
 ملاحظه اولنه . خاصه بزم پیغمبر من فخر عالم
 خاتم النبیین افضل انبیا در دیرز کند یلری
 انبیاء سالفه فضائلنده بیورد قلری احادیث
 شریفه ایله هر برینک حققرینی رعایت و قضادن
 صکره « لوکان موسی حیا لما وسعه الاتباعی » بیوروب
 رتبه لری کمال استقلال اوزره اولدیغنی اشعار
 و اعتبار ایلدیلر . امتنه لازم اولان بواعثباری
 دخی زیاده حفظ ایدوب رعایت ایلکدر . کرچه
 انبیاء سالفه امتلری کندی پیغمبرلرینی سائر انبیا
 اوزینسه تفضیل و تقدیم ایلدیکی ظن اولنور .
 لکن اهل اسلام پیننده مذهب حق بودر که
 حضرت محمد صلی الله علیه وسلم سائر اولوالعزم
 انبیادن افضل اوله . و رسالتی کمال استقلالده
 اولوب بر پیغمبره تابع اولیه بو بحثده دعوی و مقصود
 بودر بو معنایی محافظه و اثبات ایچون اهل تفسیر
 و علماء اصول ظاهرندن اتباع فهم اولنان نصوصی
 تأویل و توجیه ایدوب « ملت اسلامکه اصلده
 ملت ابراهیم علیه السلام ایدی . اول ملتیه اتباعدن

نحرت ابراهیمه اتباع لازم کلز « ذیو برلشد ز دبلر
مولانا باحث ز سالا سنده آنلرک و دلائلی و کلامی
تقل ایلدی . آداب بحث قاعده سی اوزره ناقلی رد
ولناز آنجق تصحیح نقل طلب اولنور شیخ
محبتک استدلالی وردی بحث و نظر قاعده سی
اوزره دکل خلطیاتدر بو بایده اکا اعتبار اولناز
اما ملت اسلام ملت ابراهیمک عینی اولدیغی
تقدیرده دخی ایکی اولوالعزمه نسبتنده مغایرت
واردد اتحاد یوقدر مع ذلک عینی دکل زبرا
فروعده بری برینه مخالف یرلری چوقدر اکابنا
یعنی نسبتنده مغایرتدن اوتری برکیمسه « بن ابراهیم
ملتندیم حضرت محمد ملتندیم دکلیم » دیسه حال
بالاودر اما یالکرم ملت ابراهیمدن دیمک خلق آراسنده
شایع وراسخ بر سوزدر عرف و عادت اولمشدر
سکسان رساله یازلسه و طرف سلطنتدن منع
اولنسه قابل دکلدر کیروسویلرر و آتی سویلینلر
ذکراتدیکمز خطای فاحش اولان شق اخیری خاطره
کتور مزلر اویله اولیحق سوزلرین صلاحه جل
ایدوب اصل اعتبار یله ملت ابراهیمدنوز دیمک استیلا

دیو ثوجیه لازم اولور یوق بوسوز خطا در
اصلنی بلن خواص سـویلوب عوام سویلسون
دیئمکده حرجله تکلیف واردره وکیسه اعتبار
ایدوب دکلز خلقی بهوده دغدغه یه دوشوروب
قیل وقال ایندرمکه باعث اولور حقیقت حال
بودر لکن اصلنده یازیلان مباحث ودلائل
یرنده جمله سی علمی واصولی و فقهی اولدیغی اهلنه
معاومدر بومقامده کلام انجامه اوروب ملت
بحنی تمام اولدی .

﴿ بحث تاسع عسر رشوت بخنیدر ﴾

متأخریندن فاضل فقیه ابن نجیم مصری مرحوم
بو بخنده بر رساله یازوب تحقیق مرام ایلدی .
بوعصرده رشوتك اشتهاور و واجی اولغله اول
رساله بی بومقامده اجمال اوزره ترجمه ایلدك ایمدی
رشوت اصطلاحده کسر را ایله بر شخص حاکمه
وغیره حکم یا مرادنی تحصیل ایچون ویردیکی شنیدر
ارتناسد آلفه درلر اما ابونصر بغدادی شرح
قدوریده رشوت معاونت ایچون ویریلندر
هدیه ده بوشروط یوقدر دبور رشوت ایله هدیه آراسنی

فرق ایلدی رشوت ایسه کُتاب و سنت ایله حرامدر
 قوله تعالی « وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ
 وَتَدْلُوا بِهَا إِلَّا الْحُكْمَ لَنَا كُلُّوْا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ
 بِالْأَثَمِ وَاتَّمِمْ تَعْلَمُونَ » آیت کریمه سیدر و سنت
 ایسه بو بایده وارد اولان حدیثلردر « لعنة الله
 على الراشي والمرتشى » حدیثی « لعن الله الراشي
 والمرتشى والرأش الذى یشى بينهما » حدیثی کبی
 بورشوتک دخی اقسامی واردر امام قاضیخان
 فتاوا سنده کُتاب قضاده و سائر فقها درت قسم
 اوزره ذکر ایدرلر

قسم اول جانبینه حرام اولاندر مثلا برقاضی
 رشوت و یروب منصب آله قاضی اولماز و یردیکی
 ایچون حرام ارتکاب ایتش اولور آلا نه دخی
 حرامدر

قسم ثانی حکم ایتک ایچون ارتشای قاضیدر
 مثلا برقاضی به دعواسنی قضا ایچون رشوت
 و یرسه و یرمک و آلق حرامدر کَرک حقه قضا اوله
 کَرک بغیر حق قضا اوله قضا سی نافذ اولماز .
 قسم ثالث آلق حرام و یرمک جائز اولان رشوتدر

مثلاً برکسته نفسنه یا مائه عاید ضرر خوفنی دفع
ایچون ویرسه بومقوله رشوت ویرمک حرام دکل
آلق حرامدر . کذلک بر ظلم الله اولان ماله طمع
ایاسه بعض مالنی ویروب باقوسین تخلیص ایلسه
اثم اولماز .

قسم رابع سلطان یاننده مصلحتن کورمک ایچون
ویریلان رشوتدره اولدخی ویرمک جائز الملق حرامدر
الان دخی وبالدن قور تملق استرسه ارالنده برکون
صباحدن اخسامه دلذ مصلحته اجاره عقدین ایده لر
بو عقد مسر و عدر و صحیحدر . صکره مستاجر
استرسه اول عملده انی استعمال ایدر استرسه
ایتمز . و بو حیلہ شرعیہ اولزمائنده اولور که ابتدا
مصلحت کورمک ایچون رشوت ویریله اما اول
رشوت الکلیوب مصلحت کورلد کدن صکره ویرلسه
ائمہ اختلاف ایلدیلر بعضیلر بو صورتده دخی
حلال اولماز بعضیلر حلال اولور دیدی صحیح دخی
حلال اولور دینلر کدر زیرا احسانه مجازات اولور
قاضیخان کلامی بونده تمام اولدی خلاصه

و بزایه مفهومی دخی بودر هدایه شارحی
 این همام قبح قد یرده تغییر اسلوب ایدوب
 قسم اول تقلید قضا و امارته و یریلان رشوند
 قسم ثانی قاضینک حکمی ایچون ارتنا سیدر
 ایکیسنده دخی جانبینه حرامدر

قسم ثالث سلطان قتده دفع ضرر و یا جلب نفع
 ایچون و یریلندر

قسم رابع نفسنه و ماله ضرر خونی دفعی ایچون
 و یریلندر بوا یکی قسمده و یرمک جائز الموق حرامدر
 دیو اجمال المشردر رساله خلاصه سی بومقامه
 منتهی اولدی بوندن صکره مانحن فیه کله لم
 رشوتک مطلق حرمتی عوام ناس اراسنده
 شایع اولوب نه مقوله رشوت اید و کنی بلز ایکن
 برسوزدر سو یلرل و یلندر دخی نزاع لازم اولیله دردیو
 اوغرا لایحه الورل و یررل و دنیا ده بر غرامتی
 کورغدیکی برده هیچ برکسه ترددا یتوب قبول ایدر
 ایتمن دخی ورع و تقوا سندن دکل هضم مشکدر
 لسان خلقدن قورقارز برابراند یذجه معنادر
 حظی وارد در دیرل ایددی چونکه بونک جفیف

حالی بومندوال اوزره در خصوصاً فی زماننا
ارتشادن تحاشی یوقدر اولی بودر که قسم ثالث
ورابعده ابن نجیم قاضیخانندن نقل ایستدوی
اجاره عقدیله معامله ایدوب وبالدن قورتلہ فی زماننا
اهل دیوانک قضادن غیری خصوصلرده آکوب
ویردوی اول قبیلدن در نهایت ابطال حق
و اثبات باطل خصوصنه اقدامله نظامه خلل کلک
خوفی وارددر سلفده کچن حکام اسلام و پادشاه
انام اول محذوری منع و دواته زوال موجبنی
دفع ایچون مطلقارشوت قپوسنی محکم قایوب
قانون اوزره مصلحت کوررلو خلقی آنکله
ضبط ایدرلردی حالیا دخی اکاکوره حرکت اولنق
کری صکره ندامت فائده ویرمز جبهه شرعه
ایلدک دیمک سوزاولماز چوق خصوص وارددر که
صورت شرعه قومق قابل لکن تحتنده نیچه
فساد اولغله معقول کورلرز

﴿ بحث عشرین ابوالسعود افندیله برکلی محمد ﴾
﴿ افندی مرحوملرک بحثی بیاننده در ﴾
ابوالسعود افندی مرحوم سکن یوز طقسان آلتیده

تولد ایدوب طریق علمده قانون اوزره قطع مراتب
ایدرك طقوز یوزاللی ایکی شعبانده محیی الدین افندی
پرنه شیخ الاسلام اولوب طقوز یوز سکسان ایکی
جماذی الاولیسنک بسنجی کونی وفات ایتدی کامل
اوتوز سنه فتواو یردی دولت عثمانیه ده مرحوم
جنتمکان فردوس آشیان سلطان سلیمان خان طول عمر
ایله متفرد اولدوغی کبی مولانای مرحوم دخی امتداد
زمان منصب وریاستله تفر دایتمشیدی بودولت
علیه ده کمال پاشا زاده مرحومه بونلرا کتر قوانینی
شرع شریفه تطبیق ایدوب مراتب و مناصب
خلمارین اصلاحله امور دولته کاینبغی نظام ویرمشلردر
برکلی محمد افندی مرحوم بالی کسریده پیر
علی افندی نام مدر سک اوغلیدر تحصیل علمدن
صکره استانبوله کلوب قاضی عسکر عبد الرحمن
افندی دن ملازم اولوب ادرنده ده قسمت عسکریه
منصبین ضبط ایلشیدی بعده مرشد کامل طریق
برامی شیخ عبد الرحمن قرمانی خدمتمنده بر زمان
تصفیه باطنه مشغول اولوب محصول قسمتدن
آباد قلمری مبلغی اصحابنه تسلیم ایچون ادرنه به

واروب دفتره وجنبه توزیع واستحلال ایدوب
 شیخ مزبور اشارت به افاده " فنون نافعیه منقول
 اواب نقل حدیث وتفسیر شریف ایل احرار
 رضای پیرایتمشرایدی خواجه بادشاه
 مولانا عطاء الله سان فضائل نشانه اعتایدوب
 اخوته بناء برکیده بنا ایلدوی مدرسه تدریسی
 بونله تفویض ایلوب اول سیدن برکلی اولمشدی
 اطرافدن طلبه کلوب وجهه الامال ار باب استعداد
 وکمال اولغله گاه وعظ گاه درسه ممارس وامر
 بالمعروف نهی عن المنکر اتمکله سنت سید
 انامی احیایه حریص ایکن طقوز یوز سکسان بر
 جادی الاولیسنده انتقال ایلدی رحمة الله علیه .
 سنی الی بش ساله ایرمشدی . اواخر عمرنده
 استانبوله کلوب وزیراعظم محمد پاشا امر حومه
 ملاقات ایدوب دفع مظالم باینده سوزی مسموع
 اولمشدی . نیجه کتب ورسائل تألیف ایدوب
 تلاوت قرآن عظیم ومباشرت تعلیم وبالجمله
 عبادات مقابله سنده اجرئی تحریم باینده ووقف
 منقول ودراهم جائز اولماق خصوصنده سیف

صارم نام بر رساله یازوب علماء غول ایله بسط ادله
منقول ایتشدر . مشاهیر قضاتدن بلال زاده
افندی ابوالسعود افندی طرفندن رساله سنی رد
ایلیوب ذکر اولئان امورده مباحثه و محاوره لری
و طرفینک مشاجره لری طبقات صدریه و جلالیه
رتبه سنه ایرمشدی . ابوالسعود افندی مرحوم
فته احد ائندن ابا و متأخرین علمایه اقتدا ایلیوب
خلا فته افتا ایتکله بلال زاده فرصت بولوب
مر حومک احسناباجاری اولان مدعاسنی ﴿ مخالف
تعرف ﴾ مضمونی اوزره تعین و ظهور ایچون ربایه
حل ایدوب تفصیل مشنع ایله تشنیع ایتشدر .
بو مقامه کلنجه شقایق ذیلندن نقل اولئدی .
بونندن صکره فقیرایدر برکلی افندی مرحوم علوم
شرعیه ده مدقق و محقق کیمسه اولوب بعض
مشایخدن مسموع اولدوغی اوزره معقول ائدن
فن منطقی اتقان اوزره تحصیل ایدوب شطر عمرنی اکا
صرف ایلشدی لکن سائر حکیمیات مشربنه موافق
اولماغله تألیفلرنده انکار ایدوب و عرف و احوال
ناسه وقوف ایچون نوارینج دخی کور میوب متشرع

ومتنی اولمغه ذکر اولتان خصوص صلرده و صوفیلرک
رقص و دورنده و دراهم مضروب به نك اختلالی
اجلیچون معاملات ناس فسادند . مقتضای
منسربنی طریقت محمدیه نام نگاشته یا زوب
عرف و عادتہ اعتبار ایتیموب سیف صارمد .
دیشدر که « وصیتسز یا خودموتہ اضافتسزوقف
نقود ابطالی ایچون بو بررساله در زیرالز ومنده
مفتی زمانز ابوالسعود افندی رساله یا زوب
چوق پرندہ سهوا بملکله وجه مر دودنی بیان
لازم کلدی تا که اکا واقف اولانلر اعتماد ایدوب
ثواب استرکن آثم اولمیه لر و حکام اکا مغرور
اولوب احکامده التجایتمیه لر زیرا اعتماد .
صالح دکلدر و یوم تشاده آنلره عذر اولماز
زیرا اصول و فر وعده مخالف و معقول و منقولہ
منافضدر بن آئی ناس ایچون فتنه و هر قدرتی
اولانه تغیری واجب منکر کوردم لکن ظن ایللمکه
اکا کیمسه تصدی ایلیمه یا جهلند ن یا جبندن
اوتوری پس بکافم ایلله و لسان ایلله خلقی بو منکردن
نهی لازم اولدی تا که کتمانہ مترتب اولان لغت

والجامدن حذرا یتش اولام « دیورده باشلار
ایندی بومقامده فاضل مزبور کلامنی نقلدن
مراد ابوالسعود افندی کبی کیسه به فارش و طوروب
نه مرتبه تحامل ایلدیکی معلوم اولمقد ر لکن
بومرتبه نزاع وجد الدن صکره تکلیفی عرف
وعادته مخالف اولمغه اصلا مفید اولوبوب خلقله
باشه چیقلمدی صکره مر حومک شاکر درلی
واتباعی اکئی کندی مسلکته سلوک ایتدیلر
برقاج ماده ده افراط و تفریط اوزره کتدیلر
﴿ بحث حادی عشرین سیواسی وقاضی زاده ﴾
﴿ بحثلری بیاننده در ﴾

اولا شیخ عبد المجید بن شیخ محرم بن محمد زبلیکه
سیواسی افندی دیمکله معروف ایدی مسایخ
خلوتیه دن سیواسی شمسی افندی خلیفه سی
اولوب استانبوله کلوب کندویه نسبتله مشهور
اولان زاویه ده شیخ اولوب مر حوم سلطان احمد
خان جامع جدیدی بنایلد کده وعظنی بولره
ویرمشدی بیك قرق طقوز جمادی الاخره سنه
وفات ایتدی سنی یمشدن متجاوز بریر روشن ضمیر

ایلی . بعض ترکی رسالہ لری وارد ز و شیخی
 مخلصی ایله کلام منظوم دیرایلی وعظندن اول
 خوس الحائله سورہ فاتحہ بی اوقیوب مستعینہ
 صفائش اولوردی احبابی نیجہ کراماتن
 نقل ایدرل امافاضی زاده مرحوم بالی کسری
 طغانی مصطفی افندی نام برقاضینک اوغلی
 شیخ محمد افندی در دیارندہ برکلی محمد
 افندی شاگردلرندن تحصیل مقدمات فنون
 ایتدکن صکرہ استانبولہ کلوب طورسون زاده
 مدرس ایکن معید اولدقن صکرہ اختیار سم
 مسیخت ایدوب برزمان ترجان تکیہ سی سخی
 عمرافندی خدمتندہ تصفیہ استغال اوزرہ
 ایکن سم تصوف مسربنہ موافق کلیوب طریق
 نظرہ ساولک ایلسدی نیجہ زمان مراد ایسا
 جامعندہ درس و یروب برکلی افندی زاده فضل اللہ
 افندی یرینہ سلطان سلیم واعظی اولدی و خانہ سی
 قریندہ مسجددہ درس عامہ مداوم اولوب وعظ و درس
 ایله استہاربولنسیدی . بیک قرق بش سالی
 خلانندہ ایاصوفیہ واعظی ایکن وفات ایلی

سنى خسيئەن مېجاوز برمسھوز عز يزايدي .
 بوايكي شيخ زمانندە رى برلر يە ضد كامل اولوب
 اختلاف مسرب حسيبلە آرازندە حرب بسوس
 قائم ايدي . يازديغم مباحك اكترندە قاضي زاده
 بر طرفي طوتوب سواسي طرف آخره ذاهب اولوب
 افراط و تفريط مسلكنه كيدر لر وايكي شيخك
 اتباعي بر برلر يە نزاع وجدال ايدرلردي . نېمە
 ييلار بومئوال اوزره ايكي شيخ آراسندە قيل وقال
 سورينوب ييهوده جدال دن ايكي قومك آراسنه عظم
 بغض و عداوت دوشدى . اكتر شيخلر ايكي فرقه
 اولوب بر طرفي طوتديلر . ايجلرندە عاقل اولان
 « بومعنى تعصب دن ناشى بر قورى غوغادر . امت محمد
 و دين قرد اسلري يز . نه سسيواسيدن بر اتمز
 ونه قاضي زاده دن هجتمزوار . آللر ايكي فاضل
 شيخلر ايدي بر برلرينه مخالفت ايله استھار بولوب
 بادشاه معلومي اولديلر . و بو بهانه ايله مصلحت
 كوروب دنيا دن گام آلديلر . حقاقت ايدوب آلرك
 يز دعواسنى سوره كتمك ندن . بزه بوندن ضرر ردن
 غېرى نسنه اولماز » ديو قارسماد يلر . اما حقاقت

اربابی اصرار ایدوب ایکی طرفدن آنلرکی استهاز
امیدیه دخی بعض دعواله یابندیلر . کرسیلرده
بری برینه طعنه طاشی آترق لسانله محاوره سیف
وسنانله محاربه یه مؤدی اولمغه قریب اولیجق طرف
سلطنتدن بعضیلرین نفیله کوسمال اقتضا ایدوب
تأدیب لازم کلدی . سلطان مسلین بومقوله ورع
باردوتعصب اصحابینی کائنا من کان قهر وتأدیب
ایک واجب اتدندر . زیراسلفده بومقوله تعصب
جنکشدن چوق فسادلر واقع اولسندر . کرک خلوتی
کرک قاضی زاده لی حاقق اربانک صورت صلاحدن
کورند وکنه وجود ویرلیوب برطرف غلبه سی
جایز کورلیسه . نظام عالم خلق حدندن تجاوز
ایتامکله میسر در . « رحم الله امر أعرف قدره
ولم يتعدطوره » .

﴿ خاتمه تحذیث نعمت وبرقاچ وصینده در . ﴾
تحذیث نعمت بودر که بورساله نك محرری مصطفی
ابن عبد الله الشهير بحاجی خلیفه که علمایینده کاتب
چلبی دیملکه منهوردر بلده قسطنطنیه ده تولد
ایدوب والدی عسکریدن اولمغه قانون اوزر .

اول زمره به کجوب طالع و کوکب منسوباتی حکمیه
 او قومق یازمق صنعتنه میل ایلدی. بیک اوتوزایکی
 تار یخنده اناطولی محاسبه سی قلنه سا کرد اولوب
 اوتوز اوجده تر جان سفرینه کندی. اوتوز بنده
 بغداده سفر ایدب باش مقابله ده سا کرد اولدی.
 فن کتابت و حساب و سیاقه متعلق مشکل عد
 ایتدکری بدیهی مقامنده کورینوردی. اوتوز
 آلی و اوتوز یدیده ارض روم محاصره سنده
 بولسوب اوتوز سکرده عسکر اسلامه استانبوله
 کلدی. سابق الذکر مر حوم قاضی زاده افندی نک
 استهاری زمانی اولغله برکون کچرکن سلطان
 محمد جامعنده وعظنه اوغرادی. مر حوم منتظم
 الکلام اولوب مؤثر سوزلر سویلر وایشیدن البته
 وعظنی دیکلر ایدی. اکثر سوزی خلقی علم شریف
 تحصیلنه ترغیبه متعلق وجهلدن نجاته سعی
 ایچون تحریص اولوب اول حینده کویا که زمام
 خاطری اله آلوب وشغل و تحصیل سمتنه جذب
 ایدوب کورتوردی کندی. والدمر حومک وصیتی
 دخی بو خصوص اولغله اول کوریلن مقدمات

۱۲۵

علوم آیه بی تکرار اعاده به شروع ایلوب آرزمانده
اعراب و ترکیب ملکه سنه مالک اولدی و شیخ
مزبورک درس خانه سنه واروب خسرو باشا سفره
کید بجه وعظنی و درسنی دیکلدی . او توز طقوزده
همدان و بغداد سفرنی سفرلیوب قرق برده کبرو
استان بوله کلوب شیخ مزبور درسنه ملازمت
ایلدی . مرحوم در سنده تفسیر و احیاء علوم
و شرح مواقف و درر و طریقت اوقودردی . اکثر
درسی قسری بجه بسیط ایدی . زیرا عقول ذات
سمتی ایله آشنالوق ایلوب تفسیرده اول فنره
متعلق محل کلد کده قاضی بوآراده فلسفیلک ایدر ایدی

* کلام فلسفه فلسفه دکر می *

* اکا صراف کیس باش اکرمی *

(مصرع)

منطقیلر اولور ایسه غم دکل

دیوبونلرک امثالی سوززلی « المرء عدو لما جهل »
فواستبجه ضرب منل ایدردی . خالق عالم ایله
برقاج مسئله ده کشا کسی سبب اولوب وافر کتب
کور مشیدی . اکثر کندی دعواسینه موافق

مسائلی خاطرنه آلوب استحضار ایدر و محله ده
 سو یلردی « نعم الناصر الجواب الحاضر »
 فواستجبه خصمی الزام باینده ماهر اولوب ورقص
 و دور خصوصنده اسکی دعوائی تجدید ایدوب
 جمهور خلوتیه و مولویه و مقبره بکچیلری کندویه
 دوشمن اولشیدی . تخته دینلر و دودک چلانلریش
 طوقلی دده یتش بو قاغیلی دده « دیوهر و عظمی طعن
 و طنزدن خالی دکل ایدی . اوتیه طرفدن سیواسی
 افندی و اسمبل دده و سایر لری « منکر اولیا و طریق
 ملحد و زندقدر » دیو اطاله لسان ایدر لردی . بر زمان
 مسئله ابوین و تصلیه و رضیه و رعایب و قدر نماز لری
 نزاع لری سورینور نیچه قیل و قال و بحث و جداله مؤدی
 اولدی « کندی ظریف و عارف کسنه اولغله بو مقوله
 مسائل خلافیه بی پابند احقان ایدوب « خالف تعرف »
 مفهومیجه پادشاهلر معلومی اولمش و جمله یه تفوق
 اتمکله مصلحتنی کورمشیدی . سایر ارباب حاققت
 بو جهلی جد قیاس ایدوب تقلید ایله مذهب
 تعصب در دینسه دوشوب قوری غوغایه مبتلا
 اولدیلر . الان قاضی زاده لی بین الناس بو خصوصلرده

افراطله مشهور و مذموم قوم اولندیغی بیانه محتاج
 دکلدیر. فقیر بوندن اقدم نیجه سنی حد اعتدال
 سمته ارشاد ایلوب اول قیددن خلاص ایچون
 حال بو مختصری دخی قلمه کتردم. بیک قرق اوچده
 وزیر اعظم محمد ناسا سردار اولوب عسکر حلب
 قشلا سینه کتمکله حج شریف نبشته نکرار سفره
 جیقوب حلبدن حجازه سفری میسر اولدی. اداء حج
 و زیارتد نصکره اردوی همایون دیار بکرده ایکن
 کلوب اول قیش شهرده بعض علما ایله صحبت
 واستفاده به اقبال و رغبت اولندی. قرق درنده
 مرحوم سلطان مراد خان ایله روان سفرین
 سفرلیوب قرق بشده دونوب درونی صدقلمه نیت
 و بو وجهله تصحیح توجه و عزیمت اولندیکه اون
 ییل قدر زمان اوقات سفرو حر کتده کچوب نیجه
 جنسکلر و وقعه لک کوریلوب حج و غزامصلحتی
 تمام اولدی « رجعتنا من الجهاد الا صغر الی الجهاد
 الا کبر » فو اسی اوزره من اهد راه طلبده تعب
 نفس نفیس اتوطنین و علم شریف تحصیلنه بقیه
 عمر عزیز تعیین اولوب رزق مقدر اسباب علمه

خرج و صرف اولفق مقرر قلندى . بونينله
استانبوله كلكده حليده اقامت اتنا سنده
صحاف دكانك كابلرى كوريلوب الهام الهى ايله
اسامى ككتب تحريينه شروع اولندى .
استانبواه كلوب على طريق الارن برازمال انتقال
ايلد كده ميراب مالى كابه ويريلوب حرص عظيم ايله
استغاله شروع اولندى . قرق آلتيده اول كابلره
مضاعه ميسراولوب ميل طبيعى حسييله توارنخ
وطبقات ووفيات كابلرين تتبع خوش كلورايدى .
قرق يديده كيرواقربادن برمالدار تاجر وفات
ومالندن بر قاج يوك آخه انتقال ايدوب صدق
عزيمت و خلوص طوبيت بر كته قح باب وسهولت
اسباب ميسر اولدى . تيسر الهى ايله تحصيل
فنون سمى مسخر اولوب ميل طبيعى يه انتظام امر
معاش امداد ايتكين آرزمانده چوق مسافه
ومنز آلندى . مبلغ ميراثك اوج يوك آخه قدرنى
كابه ويروب وباقيسيله تجديد منزل وتدير لوازم
تااهل ايدوب وفضله سنى سرمايه معاش ومدار
اسباب انتعاش قيلوب قرق سكرنده سلطان

مراد خان فتح بغدادی روانه اولد قدیم عزیمت
 سابقه اوزره سفردن قطع نظر اولوب شغل عذر یله
 قالمش ایدی . اول زمانده فضل واحاطه ایلله
 منهور اعرج مصطفی افندی قضادن فارغ اولوب
 طریق تدریسه هوس ایتمکله درس دیمکه باشلامش
 ایدی . تفسیر بیضاوی اولندن درسینی استماعه
 حاضر اولوب معقولات و منقولاته سائر کوردو کم
 و درس لرینه حاضر اولدو غم علمادن زیاده اکثر
 معلومات واحاطه صاحبی بولوب مرحومی استاد
 اتخاذا یتدم . آنلردخی فقیری سائر طلبه کی کور میوب
 کال توجه اوزره ایدی . آراد انس والفت حاصل
 اولوب نیچه یلار استفاده وصحبت اولمش ایدی .
 قرق طقوزده آیا صوفیه درس عامی کرد عبدالله
 افندی الیده سلیمانیه درس عامی کی محمد افندی
 مرحوم درس لری استماع اولندی . عبدالله
 افندی علوم عقلیه و نقلیه ده اهل ایدی . محمد
 افندی عربیده تدقیق و تحقیق صاحبی اولوب
 معقولاته اوغرا دجه « بزم بلد و کزدکل بلور و اریسه
 سولسون » دیوان صافی ایدردی . قاصی زاده کی

بیلدوکنی ذم ورد ایتزایدی . بیک اللیده سهرانی
 احمد حیدر شاگردی ولی افندی کلوب منطق
 ومعانی و بیاز فنی آنو کله مذاکره اولندی .
اللی برده کتب توار یخک یازدوغی یوز اللی قدر
 دوات ملوی « فذلکله » نام برد فترده تلخیص اولتوب
 شیخ الاسلام مرحوم یحیی افندی بر نسخه سنی
 طرف سلطنته ارسال ایچون بیاض ایلیک دیدی .
 تقید اولنمادی . اللی ایکسیده واعظ ولی افندی
 مرحوم دن اتصال سند مصلحتی ایچون نیجه
 والقیه درسنه شروع اولتوب ابکی سنه ده .
 اصول حدیث فنی تمام کورلدی . مرحوم مزبور
 دخی مصرده شیخ ابراهیم لقانی مرحوم دن اخذ
 ایتش ایدی . آنلرک سندی ایله حضرت رسول
 اکرم صلی الله علیه وسلم بوفقیه سندی متصل
 اولدی . بواثناده شیخ زاده ایله تفسیر قاضی
 ممزوج صدر الشریعه نک قره کمالی طرزنده یازلغله
 یاشلندوغنده کونده برر صحیفه یازیلور ایدی .
 اللی اوج واللی ذرت سنه لری دخی درسله مداومت
 و شغله بکیدی . اون سنه قدر زمان کیجه وکوندز

اشغال ایدوب بحد کتب کور مک واکتفتوتی
 تنبع ایتک مبسر اولدی « کاهی برکتاب کور مک
 شوق دوشوب عروب شمسدن طلوعه دک شمع
 یناردی « کلال و ملال کلزایدی اون سنه یه
 قریب زمانده طلیه کلوب استفاده ایدر اولدیلر
 اولامقدمات فنون درس لرین اوقودیلر « مرحوم
 یحیی افندی « درس دیرمیسکز وحاشیه لمطالع
 ایدر میسکز « دیرایدی « فقیردخی « درس اوقورلر
 لکن حاشیه التراحی نادراولور « دیرایدم « زیرا
 اداب فقیر هر کثره جانب وحدتدن دخول واحاطه
 کلیات ایله ضبط اصول ایدی « جزئیاته تقید وجریزه
 سمتنه التفات تضییع اوقات اولق اوزره قرار
 ویراش ایدی « یک فنله قناعتنه علوهست رضا
 ویرمدی « بیک الی بشده کرید سفری ظهور
 ایلدی « اول تقرین کره زمین ودریا وقره رسومه
 سلفده اولان میل طبیعی حسبی ایله اقبال اولوب
 خارتی رسمی نیچه اولور واول وادیده یازیلوب
 چیزلن رسائل ندر بالتمام کورلدی « بواتناد
 سیلوک اولسان طریق مقتضای سنجیه مقایله باش

خلیفه سیله نزاع واقع اولوب « سلفده یکر می سنه
 خد متله خلیفه لکه نوبت اوله کلمشدر » بحسب
 الطريق بزه نوبت یوقیدر « دینلد کده قید حیات
 دعواسنه یا ایشیق فی امان الله دیو عزالت سمنه
 کید لمندی . بو خصوص تحصیله موافق دوشوب
 شغل جانین نایید ایلدی . اوچ سنه قدر زمان
 عزالت اواز واده تحریر و افاده به مشغول اولوب
 بو زمانه کلنجه اعرج افندی مر حومدن اصولده
 نصفنه دلک شرح عضد و شرح اشکال تأسیس
 و شرح چغنی و عروض اندلسی اوقیوب زیج الوغ
 بیکدن دستور تقویم استخراجنی کوروب سابقا تفسیرده
 توضیح و اصفهانی وقاضی میر و آداب بحث و فناری
 و شرح تهذیب و شمسیه درس لرین استماع ایلمسدم
 اول ارا القیده طالبلر صرف مقدماتی و منطقده
 فناری و شرح شمسیه و جامی و مختصر و فرائض
 و ملتقی و درر درس لرین اوقیوب کیمی اتمام ایندی .
 تاضی میر و شرح مقاصد امور عامه سنی اوقودیلر .
 و ائنه مزاجه انحراف کلوب اصلاح مزاج
 و علاج ایچون علم طبه اشتغال اولندی . اسباب

روحانیه ایله مداوات ایچون علم حروف واسما
 وخواص کتابلری کور یلوب مزاجه اعتدال کلدی
 اللی یدی حدودنده آق حصاری احمد رومی
 ابوعلی مولا نامحمد که قوا بل عصر دن ایدی
 فقیرخانه قربنده ساکن اولوب ریاضیات درس لرینه
 مداومت ایلدی هند شده شرح اشکال و حسابده
 علی قوشچی محمدیه سنی اوقیوب زیچدن دستور
 تقویم استخراجی قاعده سنی کوردی . فنک
 مشکلاتی نظرند . بدیهی درجه سنده ایدی .
 طالب مزبور جاسیله اولزمان محمدیه نصفه وارنج
 بر شرح بزواج یازمشدم فرط ذکا مهلك اولدوغی
 آند . وولد فقیرده مشاهده اولنوب ایکسی دخی
 وفات اتدیلر . شرح مزبور حال ا وزره قالب
 بیاضنه ذهن توجه اتمدی . مزبور دن صکره
 بش اون طالب محمدیه در سین اوقیوب شرخی
 تکمیل رجا اتدیلر . استعدادلری اولر تبه اولماغله
 شوق و همته فتور کلدی . عزلت و انقطاع زمان
 اتهایه قریب اولوب سابقا یازیلن فذلکه نك فهرسی
 هقامنده اولان « تقویم التواریخ » ترکی و فارسی ملع

ومحمد ول برطرز مرغوبده یازیلوب ایکی آیدمه
 اتمامه ایریجک بیک الی سکرز او اخرنده شیخ الاسلام
 عبدالرحیم آفتدی وریر اعظم قوجه محمد پلشایه
 کوندروب « یولک چوق مرتبه یه استحقاقی واردز
 نهایت دنیا خصوصنده دون هم تد ر منصب وجاه
 استز . طریقتده . معلمتی نه ایسه اصلا تردد
 او قنوب کوریله « دیو قنبه ایلمشدی . زبرا
 مرحومک درسته حاضر اولوب بعض مصاحبت
 علیه ایدوب رساله ویرمش ایدم « تمام مرتبه
 قدر می بلوب کاهی دعوت و توار یخه متعلق امورده
 مشورت ایدردی . توار یخه مراجعت بایندده
 فقیر ایله اکتفا ایتمشدی . پاشای مز یوره فقیرک
 طرف خلافتده اولان اشقیابئل مال وخلاف
 انها ایله رد بایندده چوق عئلر وسیعلا ایتمشلردی .
 مخالفتده قادر اولوب اختیار اولشان ایکنجی
 خلیفه لکه رؤس ویردی . علمک وتوجهک برکتی
 آنلرک مالنه غالب کلدی . چوق یکمبوب اول محمد ولر
 بر باد اولدیئر . کفاف ومعاش بایندده مدار اولغنه
 بومقدار ایله اکتفا اولتوب دغنی زیاده سنی طلب

جلمته موافق اولیاء فله فراغت و بومر تبه ایله
 قناعت اولی کورلدی . الی طقوزده آلتمشده
 علوم غریبه کابلرینه مطالعه اولتوب طلبه طب
 و ریاضیات و حکمت درس لرین اوقورلدی .
 نچومده سی فصل واسطه لایده بیست پلبر ساله لرین
 و چغنی شرحی قاضی زاده رومی درسی و فحیه
 علی قوشچی درسی دفعاتله اوقودیلر آلتش برده
 آلتش اینکیده « سلم الوصول الی طبقات الفحول »
 نام طبقاتک اول جلدی حرف تایه وارنجیه بیاض
 اولندی کلب مزبورده اولین و آخرین کباری
 توارینخی یازلشدر التش اوچده محاضرات ماده لر
 حروف اوزره ترتیده (تحفة الاخبار فی الحکم والامثال
 والاشعار) نامیله حرف جمیه وارنجیه بیاض اولندی
 واسامی کتب بوزمانه کلنجه کور یلوب مطالعه اولد
 توارینخ و طبقات کابلرندن محالرینه نقلندن غیره
 بشخصه الدن کیچن کلب خانه لرک نیجه یک جا
 کتابی و بکرمی سنه دن برو صحا فلر آقید و
 کتوردوی کتب جمله لرلرینه باز یلوب موضوعه
 علوم کابلرنده مسطور اولان اوچبوز دن زیاد

فن دخی حروف ترتیبیله محلنه نقل اولندی.
 نیچه مباحث و مسائل غربیه یازلیدی که
 آنکله جله علوم و کتبیله علم اجمالی حاصل اوله
 و بویکه «کشف الظنون عن اسامی الکتب
 و الفنون» نامی قونوب سابقا مسوده سین کورن
 علمایاضنی رجا ائدکلرینه بناء حرف حابه وارنجه
 جلد اولی بیاض و علماء عصره عرض اولمشدی.
 بسند و تحسین ائدیله. سابقا جغرافیه جهان نما
 نام بر کتاب جعنه شروع اولمشدی. ممالک کفار
 کتب اسلامیه ده یازلماغله. «نکی» «اطلس ماجور»
 رسمیری الثوب ترجمه سی مراد اولندی. سابقا
 فرانسار اهلرندن اسلامه کلن شیخ محمد اخلاصی
 لاتن دلدنه ماهر اولغله «اطلس مینور» برینچی سنه ده
 ترجمه اولنوب اسمنه «لوامع النور» دینلیدی. بعده
 «جهان نما» بیاضنه شروع اولندی. و بر فرنگی
 تاریخ «دخی ترجمه اولنوب ملوک کفار تاریخیدر
 و «رونق السلطنه» نام قسطنطنیه تاریخنی دخی ترجمه
 اولنوب و فذلکله مک مفصل سنه اوزره ترجمه سی چسته
 چسته باز یلوب بهایی افندی مرحوم شیخ الاسلام ابکن

اویج مسئله غریبه استفتا اولنوب جواب صادر
اولماغله بررساله ده شرح اولندی. و دولتک نظامی
خصوصنده « دستور العمل » نام بررساله یازلدی.
آلتش دورته و بشده قانون نامه و مفتی لر خطندن
مسائل غریبه بی مفصل فتوازی نقل و جہنی متضمن
« رجم الرجم بالسنین والجمیم » یازیلوب کتابخانه ده
بولتان اوچیوز جلد قدر مجموعہ لر دن فہرستہ
چکلان درت بیک قدر رسالہ فوایدینی انتخاب
مصلحتہ شروع اولندی. و ایکی قطعہ دہ نیچہ
مجموعہ مالی یازلدی. و بر قطعہ دہ تواریح و طبقات
نوادری و لطایف نکارستان غفاری کبی جمع
اولنوب اختصار اوزر. یازلدی. بیک آلتش
آلتہ دہ دوئما احوالی انکساری باعث اولوب
قیودانلرک دریا جنکری و سفرلری و بعض ترسانہ
و دریا احوالی « تحفة الکبار » دہ یازیلوب بیک آلتش
یدی صفرندہ بورسالہ تحریر اولندی. و بوزمانہ
کلنجہ ہفتہ دہ برایکی کون امر معاش خصوصیچون
قلمہ واریلوب باقی اوقائی مذاکرہ و مطالعہ و تحریرہ
صرف ایلیک نعمتی میسر اولدی. امیددر کہ بوندن
صکرہ بقیہ عمر بو حالہ کیچہ.

بورساله بی تحریره شروع اثنا سنده بیک آتش بدی
 محرم یکرمی درد بجی کیجه سی ليله احد ذه حضرت
 فخر عالم صلی الله علیه وسلم عالم رؤیاده بوقیره
 کورندیلر . بر صحرا ده ارباب غزاهیت سنده دامن
 در میان ایدوب قلیج قوشمنلر . اعوان وانصار
 اطرافنده بعید برده ایدی . حضور شریفلرنده
 طوروب بعض مسائل علوم استفاده ایدوب
 افاده بیورلردی . آنجق خاطر نشان بو اولدیکه
 آنلرقائم فقیر جلوس ایله قیام بیننده اثنای استفاده ده
 مبارک رکبه لرین تقبیل ایلبوب « یارسول الله
 بو بنده کزه براسیم تلفین بیورک مشغول اولایم
 دیجک بیوردیلر که « یا بنمبر اسمنه مشغول اول
 دیوشوزی صوت اعلا ایله سویلدیلر بر مرتبه که
 سامعه آنوکلک طولوب اویانجق اثری باقی ایدی .
 بورو یاده نیجه معنایه اشارت وارشاد بیوردیلر
 اوکلا اهل غزاهیت سنده دامن در میان متقلد
 سیف کورنملری کفار خاکسار غلبه صورتن
 کوسرتوب بعض اطهره مستولی اولغله جهاد

ایچون تدارکی اشعار اندیلر . فقیر دخی سلف
غزو اتی نحر بر اوزده اولغسله اول تصور ضمیرده
جایکیر اولمشدی . و بیغمبر استمه اشتغال ایله امرک
تأویلی و توجیهی بودر کد بوندن اقدم دستور العمل
آخرنده تعیمه طریقله بر معنایه اشارت اولنمشدی .
بوائنده اقتضا حسسیله اکا متعلق امور تصوری
وارایدی . بولفظده اکا بشارت حاصل اولوب
مطابق کلدی . و ضمنده بر معنایه دخی صریحا
تنبیه بیورلدی « تنبیه بو که سابقا بعض علوم
شرعیه در ساریله تقید اولنور دی » اصول فقه
و فروع اوقنوب بعض مشایخ تفسیر و حدیث
مذاکره ایدردی . و بویقینلرده **ک**کلان طالبلر
ریاضیات و معتولات در ساری اوقیوت مشروعات
قالمشدی - اول در ساره دوام و شغل مشربده
انتحال و سبله سیدر « مقصوده وصول طریقته
برئته توسل ایله یعنی سن اسم الله طالب ایسک
اول مطلبه وصول بزم توسطن ایله اولور زیرا
سن ملی سین بیغمبرک ایله توسله اشتغال ایله « دیمکله
تنبیه بیوردیلر . زیرا او چاغه جئا حین لازمدر .

بر قناده منزل آلتاز معقولات و مشروعات جناحین
 مثابه سنده در بوندن صکره مشروعات در سربله
 تقیده عزیمت اولندی . الله تعالی حضرتنی موفق
 ایلیسه . بوندن اقدام بر دفعه دخی بیک آلتش بر
 محرمتک در دخی اربعا کجه سنده تشرف میسر
 اولشدی . مدت عمرده ایکی دفعه واقع اولدی
 لله الحمد والمئه . بومقامده تجدید نعمت تمام
 اولدی . من بعد وصایا ذکرینه شروع ابدلم .

❁ وصیت اولی ❁

اولا پادشاه انام اید . الله تعالی و ابده دولته
 الی یوم القیام حضرت تفرینه لایق وصیت بودر که
 فرایض و واجباتی ادا اید . جک و عقاید اسلامیه بی
 بله جک قدر علمله دین یابنده اکتفا ایدوب کندولرک
 علم حال اولان خزینه و عسکرو رعایا احوال و دقایقین
 بلکه سعی اید . لر . اجداد عظامی کبی توارنج
 کوروب کیچن دولتر احوالندن قضه دن حصه
 آلار و عرف ناسه مطلع اولوب هر عصر مقتضاسی
 بیجه ابسه لطف و قهر ایلد دولت علیه قانون
 قدیمی اجرا اید . لر . سایر وکلای دولت

واعیان سلطنت دخی بو بایدہ ولی نعمت لرینه امداد
ومعاونت وقادر اولدق لری مرتبه خیرخواه لغه
بذل همت ایدہ لر وهل اسلامك اختلافنه رضا
ویرمیوب آرارلنده اولان نزاعی رفق ولطفله دفع
ایدوب احکام الهیه اجرا سنده وامر غزا
وجهادده تهاون کوستر میہ لر .

✽ وصیت تانیہ واعظ افندی لرہ لایق وصیتدر ✽
بومقامده وعظ ونصیحت آدابندن برقاچنی بیان
ضمنندہ بووصیتی درج ایدہ رز تا کہ استماع
ایدنلریلوب آدابہ رعایت ایدہ لر ووعظ دیکلیہ لر
ادب اول وعظنندہ شهر خلقنک عرفنه وعادتہ
واصطلاحنه مخالف سوزلر اولیہ . زیرا باعث
قیل وقال واختلا لدر .

ادب ثانی بودر کہ اهل اسلام آرا سنده اختلاف
وارایسہ رفق وحسن تعبیر ونصح دلپذیر ایله
تألیف قلوبہ ونفرت واعراضی دفعه متعلق وعظنر
اولنہ . برجانی طوتوب اوتہ طرفه عتاب آمیز
سوزلر ایله شہادت اولنمہ کہ عداوت ازدیادینسہ
سبیدر .

ادب ثالث بودر که عموم اوزره اوامرہ امثال
و نواہیدن اجتماعہ و فرائض و واجباتی ادایہ
ترغیب و وعد و وعاد ذکر بلکہ ترہیب بایندہ افراط
و تفریط ایتیموب اقتضاسنہ کورہ حکیمانہ اولہ
خلق امن و یأسہ دوشمیدلر • بین الخوف والرجا
ککیدہلر • خوف جانبی غالب اولور سہ
اولسون •

ادب رابع بودر کہ زمان و مکان مقتضاسی نہ ایسہ
ادا اولتہ • فضائل ایام و شہور و عمل یوم و لیلہ
وارد اولان اخبار و آثار نقل و عوامہ ترجمہ و تعلیم
اولتہ • موضوع حدیثدن غیرہ احادیث ضعیفہ
نقلندہ بآس یوقدر • حقیقہ اخبار و آثار وارد
اولان نواقل و عباداتہ ترغیب اولتوب عادہ مبنی
اولان نمازلر و عبادتلر ذکر اولنمہ • بلکہ اولیایدہ
کاغد قورلر سہ دخی سکوت اولتہ •

ادب خامس بودر کہ عوام فہمندن خارج اولان
مباحث دقیقہ دن یا خود تصوف اصطلاحنہ
معنی جبروت و لاهوت عالمندن دم اورلمیوب اکثر
مخاطباتک حال و شانی اولیان سوزلر سولنمہ بلکہ

واضح و فہمی آسان اولان نصیحتلر و تمثیللر سوبلنہ
امام راغب اصفہانی ذریعہ دہ و تفصیل نشاء یئندہ
«وعظعوام ایچوندرخواص ایچون دکدر» دیمشدہ
امدی «کلوا الناس علی قدر عقولهم» خواستنجہ
سنہ رعابتدن چقلیہ . زیرا اکثر مستمعیندہ فہمہ
لیاقت اولماغله نفس ناطقہ مجهولی معلوم ایدنک
جانبہ اقبال ایلیوب اعراض ایدر . آنک اعراضی
روح حیوانینک داخلہ توجہنہ سبب اولوب
نوم جادت اولور . اول اجلدندر کہ اکثر خلق وعظ
و خطبہ مجلسندہ او یورلر « زیرا خطبہ عربدر
فہم اتدوکی تقدیردہ معنایلہ چندان آسنالغی
یوقدر .

ادب سادس بودر کہ وعظنہ مناسب نوادر و حکایات
ولطایف و ایبات کاهی ایراد اولنہ اما بشرط آن کہ
طعامدہ نمک منالی اولہ

ادب سابع بور سالہ دہ یازلان مباحثہ و سایر جزئیات
امور نقلنہ تکثیر مستمعین و اشتہار مصلحتی ایچون
طمع و هوس اولنمیشہ . عموم اوزرہ حلال و حرام
وصلوات و صیامہ متعلق و عقاید اجالی و اصول

﴿ ۱۴۴ ﴾

واركان اسلامي تعليمه متعلق نافع سوزلر سويلنه
 لطافت تقرير و حسن تعبير صاحبي اولاني ديكلرلر
 واعظده علم بوغيسه باري آداب وعظدن چقمغله
 خلقه الم ويرمه .

﴿ وصيت ثالثه ﴾

ساير عوام مسلمينه لابق اولان بودر كه الله تعالى بر
 و پيغمبر حق ديد و كندن صكره بو سوزك اوزر بنه
 طور وبش وقت نمازين قلوب رمضان اوروجين
 طو توب غني ايسه زكوة ويره وجهه واره يلان سويليه
 كسنه نك عرضنه ومالنه تعرض ايليه . طوغر يلق
 اوزره اوله . و بونلردن غيري كندى معاشي و كار
 و كسي نه ايسسه آني كوره . وعظ ديكلر ايسسه
 هفتنه ده برجهه كوني كفايت ايدر . اكلا ديني
 مرتبه ايله قناعت ايدوب « فلان واعظ بو كون
 شويله ديدى فلان مسئله شويله ايمش بويله ايمش »
 ديواوزر بنه لازم اوليان سوزلري سويليه و جاهل ايكن
 علم بحثن ايليه .

﴿ وصيت رابعه ﴾

بو فقيردن استفاده ايدن طالبره خصوصاً وساير

طلبة به عموماً لایق اولان وصیتدر . بومقامده
 فقیردخی فاضل محقق قاضی میر «جام کیتی نما» آخرنده
 یازدوغی وصیت کبی توصیه ایدوب دیرمکه اولان
 قوا بلدن اولان ذوات تحصیل مقدمات ایتدکن
 صکره عقاید اسلامیه به کور . مسائل متنی
 ضبط ایلیه . بعده فنلره قانون اوزره شغل ایلیوب
 هر کثرته وحدت جانبدن باشلیه وبرفی اتقان
 آوزره تمام اتمدین فن آخره انتقال ایلیسه وکندی
 کسبی ومعاشی سمی ندر کوروب اکا موافق
 فنلری تحصیل وتکمیل ایلیسه . اکر وقت وحال
 مساعد اولور سه سایرین کوره . وتحصیل تمام
 اولدین بعض مناصب ووظایف علییه به هوش
 ایلیه . زیرا قضا وفتوا ووعظ وامامت وخطابت
 وکتابت قانون اوزره شغله مانعدر . آنلر
 وظیفه سننه اشتغال لازم کلور . بعد التحصیل
 دخی نظریاتک وحشیلری نیسانسه سیدر .
 زیرا اول خصوصلره اشتغال برفنک جزئیاتسه
 اشتغالدر . اولدخی قانون وترتیب اوزره دکل .
 مدعی ومستفتینک مرادی اوزره ندر . اول اجلدن

فاضل زوم بروسلی خواجه زاده مر حوم « سید
 شریف بالواسطه استاد مدرسه جله تحصیل آنلرک
 آثارندندر . طریق نظرده سید وسعد الدین
 تألیف لرندن خیری برکابه استفاده قصدیه بقدم
 بندخی سید رتبه سنه واصل اولوردم اگر برقاج
 مانع اوله سیدی «اولا آنلر صحیح المزاج ایدی
 بن علیم . و آنلر عمرنک اولندن آخرینه دک درس
 تحریری ایله قانون اوزره مشغول ایلدیلر . بنم زمان
 مشغله مناصب اجنیه تداخل ایلدی . یعنی قضا
 وقتوايه مبتلا اولوب شغلدن قالدیم * دیدکاری
 شقایق حاشیه سند . مسطور در . امدی طالب
 صادق صحیح جه تحصیل مر ادایدر سه لایق بودر که
 اول قضا له او غرامیه امر معاشی رغیری بدن تدارک
 ایلله . عقاید اهل سنتی محکم ضبط ایلوب کتاب
 وسنت واجاع امت حصنه کیره . قرآن وحدیثی
 وفقها واولیا کلامنی میزان اتخاذ ایلسه . بعده
 حکما کتابلرینی و متکلمین سوزلرینی و صوفیون
 کلامنی تتبع ایدوب « خدما صفادع ماکدر »
 فحوا نسخه هر برندن فکر ونظر صحیحله مفید

﴿ ۱۴۷ ﴾

اولانی قبول ایدوب مستفید اوله • هیچ برینی
 زدنکار ایتیموب تعصب دردینه قوشمیه •
 نیته که مقدمه ده تنبیه اولندی • بومقامده دخی
 کلام بونکله انجامه ایروب رساله تمام اولدی •
 حق سبحانه وتعالی جله مزه حسن خاتمه
 میسراییلیه وطریق برهان ورضای
 رچاندن آیرمیه بفضلله وکرمه آمین

۱۰۶۷ صفر نده کاتب چلبی مر حومک تألیف ایتیش

اولدیغی اسبو (میزان الحق فی اختیار الاحق)

نام رساله ایکنجی دفعه اوله رقی اصمه السنده

۳۸ نمروده شکر خائنده علی رضا قندی

مطبعه سنده طبع اولمشدر

سنه ۱۲۸۶ شوال ۲۱